

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Problematika čtenářství u pubescentů
Diplomová práce

Zadání diplomové práce

Autor:	Bc. Aneta Peroutková
Studium:	P14P0788
Studijní program:	N7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obor:	Učitelství pro střední školy - český jazyk a literatura, Učitelství pro střední školy - dějepis
Název diplomové práce:	Problematika čtenářství pubescentů
Název diplomové práce AJ:	Matters of reading literacy of adolts(younts)

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce bude mapovat čtenářství pubescentů v České republice v porovnání s úrovní čtenářství ve Velké Británii. V práci budou nastíněny trendy a vývoj čtenářství u obou států.

Eegleton, T.: Úvod do literární teorie Tayne, H. : Dějiny anglické literatury Procházková, I. : Co je čtenářská gramotnost, proč a jak ji rozvíjet Procházková, I. : Slovník anglických spisovatelů Věříšková, I. : Kudy vede cesta Zachová, A. : Čtenarství a čtenářská gramotnost

Anotace:

Diplomová práce bude mapovat čtenářství pubescentů v České republice v porovnání s úrovní čtenářství ve Velké Británii. V práci budou nastíněny trendy a vývoj čtenářství u obou států.

Garantující pracoviště: Katedra českého jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Alena Zachová, CSc.

Oponent: Mgr. Michal Čuřín

Datum zadání závěrečné práce: 19.1.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu

.....

Aneta Peroutková

Poděkování

Děkuji do. PaedDR. Aleně Zachové, CSc. Za odbornou pomoc, trpělivost a odborné rady při zpracovávání diplomové práce.

Anotace

PEROUTKOVÁ, Aneta. *Problematika čtenářství u pubescentů*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. 73 s. Diplomová práce

Diplomová práce je zaměřená na čtenářství pubescentů. Jedná se o prakticky zaměřenou práci, ve které je představena problematika pubescentního čtenářství. Nejprve se věnuji danému období z vývojového hlediska a později nastiňuji problémy spojené se zájmem o čtení, které je v tomto období diskutabilní. Jsou zde zahrnuty poznatky odborné veřejnosti, která se tímto tématem zabývá a současně je práce podložena dotazníkovým šetřením, kterého se účastnili žáci dvou škol. Dotazník ukáže, jakou úlohu hraje škola ve výběru knih mladých čtenářů. V následujících kapitolách zmiňuji projekty a organizace, které se snaží čtenářství u žáků českých škol navyšovat. Rovněž jsou vyzdvihnuty nejoblíbenější knihy respondentů dotazníku a představeni jejich autoři. Poslední kapitola práce ukazuje, jak si stojí čeští čtenáři v porovnání s cizími národy a zaměří se na čtenáře z Velké Británie, které od těch českých odlišuje mentalita a kultura jazyka. Samotná práce ukáže, jak je to se zájmem o knihy v obou zemích.

Klíčová slova: čtenářství, pubescence, podpora čtenářství, základní škola, gymnázium, zájem o knihy, Velká Británie,

Annotation

PEROUTKOVÁ, Aneta. *Matters of reading literacy of adolts(younts)* Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2016.72 pp. Thesis.

The thesis is focused on reading adolescents. It is a practically oriented work, where will be introduced the issue of teenagers' readership. First of all I deal with period of developing pubescents and later I outline the problems that are associated with this period and an interest in reading. There are involed the findings of professionals, who deal with this subject and at the same time work is supported by a questionnaire survey, which was filled in by pupils of two schools. The questionnaire shows which role the school plays in the selection of books for young readers. In the following chapters I mention projects and organizations that try to increase reading among pupils of Czech schools. There are also underlined the most popular books of the respondents of the questionnaire and introduced their authors. The last chapter then shows how Czech readers stand in comparison with foreign readers and focuses on the readers from the UK, which differs from the Czech language and culture mentality. The work itself shows how much are the readers of both countries interested in books.

Keywords: reading, adolescence, reading support, primary school, secondary school, interest in books, Great Britain,

Obsah

Úvod.....	8
1 Čtenářství, čtenářská gramotnost, funkční gramotnost.....	10
1.1 Čtenářství, čtenářská a funkční gramotnost.....	10
1.2 Kniha - nositelka hodnot.....	12
1.3 Biblioterapie.....	15
2 Pubescence.....	19
2.1 Pubescenti a čtení.....	22
3 Aktivita rozvíjející čtenářství.....	28
3.1 Podpora ze strany veřejnosti.....	28
3.2 Aktivita spojená se školou.....	33
4 Dotazníkové šetření.....	39
4.1 Výsledky dotazníkového šetření.....	39
4.2 Zapojení školy, podpora školy při četbě.....	45
5 Kniha, která zaujme.....	47
6 Situace ve Velké Británii a jinde ve světě.....	53
Závěr.....	54
Seznam použité literatury.....	57
Příloha A dotazník	63
Příloha B výsledky dotazníku.....	73

Úvod

Předmětem mé závěrečné diplomové práce je zájem o čtenářství na našem území. Zkoumat úroveň čtenářství a čtenářské gramotnosti celkově v naší společnosti nebudu. Zaměřím se i vzhledem ke své budoucí profesi na čtenáře jedné věkové skupiny, a to na čtenáře v pubescentním věku. Práce bude podložena výzkumem, který bude proveden mezi čtenáři stejné věkové kategorie, a to v pubescentním vývojové stádiu. Tento věk s sebou přináší různé změny, ať již v oblasti fyziologické, tak i psychologické. Toto období je obdobím změny a změnu lze reflektovat i v zájmu o čtení.

Jedním z dalších důvodů, proč jsem si vybrala toto téma, je neustálá debata širší veřejnosti i odborníků, kteří neustále poukazují na problematiku čtenářství v České republice i ve světě. Z médií i internetových zdrojů můžeme vyčíst, že úroveň čtenářské gramotnosti se rok od roku snižuje a mladí lidé mají čím dál menší zájem o knihy. V jednadvacátém století si pouze málo mladých lidí najde čas na knihu. Zdali je situace tak alarmující, jak nám bývá někdy předkládáno, či zdali ještě existují čtenáři i mezi mladší populací, bude v diplomové práci doloženo na základě analýzy pomocí dotazníkového šetření. Dotazník bude vyplněn žáky dané věkové kategorie, tedy žáky základní školy. Druhou skupinu respondentů tvoří pak žáci stejné věkové kategorie na gymnáziu. Bude zajímavé sledovat, zdali má škola a její přístup větší, či menší vliv na úroveň čtenářství v daném regionu. Práce bude rozdělena do několika kapitol.

Cílem první kapitoly je objasnit termíny, jako jsou: čtenářství, čtenářská gramotnost, funkční gramotnost a význam knihy a četby. Ve druhé kapitole se zaměřím na fyziologický věk čtenářů, na to, k jaké změně dochází u člověka na fyziologické rovině, protože jak již bylo zmíněno výše, i tato změna se odráží v dalších rovinách osobnosti jedince.

Třetí kapitola je pak zaměřena prakticky. Představím v ní aktivity, které se uskutečňují v České republice na rozvoj čtenářství, ať již ze strany různých organizací či škol. Čtvrtá kapitola je zaměřena rovněž prakticky. V ní rozeberu detailně výsledky dotazníkového šetření a postoj škol vybraných respondentů k této otázce. Pátá kapitola nastíní soudobý zájem mladých čtenářů o literaturu. Budou představeny knihy, které se nalézají v centru zájmu účastníků výzkumu. V šesté kapitole se pomocí výzkumů PISA pokusím porovnat úroveň českých pubescentních čtenářů s dalšími čtenáři v Evropě, přičemž se pokusím svou pozornost zaměřit zejména na Anglii. Důvodem je odlišný postoj a přístup k četbě způsobený odlišnou kulturou i mentalitou. Bylo by zajímavé také zjistit, jak je rozvíjeno čtenářství právě ve Velké Británii, jak je podporováno, jaká je jeho úroveň. Mým záměrem bylo zrealizování stejného dotazníkového šetření ve Velké Británii jako na českých školách, ale kvůli řadě nepříznivých okolnostem se spolupráce s vybranými školami nekonala. Po dohodě s vedoucí práce je kapitola zaměřena teoreticky, vycházím z odborných článků a studií zabývajících se problematikou čtenářství ve Velké Británii a jeho podporou.

1. Čtenářství, čtenářská gramotnost, funkční gramotnost

V první kapitole se budu věnovat definicím čtenářství, čtení, čtenářské gramotnosti a funkční gramotnosti. To je několik termínů, které je na úvod práce potřeba vysvětlit a uvést, jak k těmto termínům přistupovala laická i odborná veřejnost v průběhu posledních let.

1.1. Čtenářství, čtenářská a funkční gramotnost

Otázkou čtenářství se v současnosti zabývá velké množství odborné i laické veřejnosti. Vždy tomu tak ale nebylo. Zájem o četbu a úroveň čtenářské gramotnosti vzrostl v 90. letech¹ minulého století. Četba je jednou ze základních kulturních potřeb člověk uspokojuje jeho touhu po vědění, zprostředkovává informace a rozšiřuje obzory čtenáře. Je nejen nositelem vzdělanosti, ale přináší také potěšení, zábavu, únik od každodenní nudy a běžných starostí. Přesto, jak ukazují mnohé výzkumy, má obliba četby v současné době (v konkurenci s moderními sdělovacími prostředky, technologiemi a nenáročnou zábavou) spíše sestupnou tendenci. Zvláště u dětí a dospívajících je tento jev jasně patrný. Přitom vztah člověka ke knize se formuje právě v raném věku. Postoj, který si čtenář v dětství k literatuře vytvoří, předurčuje vnímání role knih v životě dospělého a ve výsledku ovlivňuje také možnost jeho budoucího uplatnění ve společnosti². Čtení je náročné. Na rozdíl třeba od mluvení, které je nám dáno vrozeně, žádné centrum čtení v mozku neexistuje. Čtení vyžaduje od čtenáře aktivitu a navíc aktivitu nesnadnou-myšlení. Čtení je pomalé, neobejde se bez trpělivosti. Porozumění textům nastává jen v případě náležitého soustředění. Je proto třeba, aby pedagogové i rodiče a další členové společnosti zajistili podmínky pro soustředění se žáků na čtení po dostatečně dlouhou dobu. Sám text je někdy natolik náročný, že čtenář, nechce-li knihu nebo text odložit, musí vynaložit značné úsilí, aby mu správně porozuměl. Čtení nepředkládá hotové

1) PEROUTKOVÁ, A. *Recepce díla J. K. Rowling*, s. 11.

2) ALTMANOVÁ, Jitka, FALTÝN, Jaroslav, Katarína NEMČÍKOVÁ a Eva ZELENDOVÁ (eds.). *Gramotnosti ve vzdělávání: [příručka pro učitele]*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav, s. 113.

obrazy, čtenář je odkázán na svou vlastní představivost. Tím se mu představivost a fantazie rozvíjí, někdy to chce ale i velkou trpělivost. Rovněž je nutné zdůraznit, že se liší pojmy čtenářství a čtení. Zatím co čtení je záměrnou činností vykonávanou z povinnosti, tak čtenářství je dobrovolné čtení na základě zájmu a záliby. Čtenář je tedy jedinec, který tráví svůj volný čas se svým oblíbeným typem knihy. Rozeznáváme několik typů čtenářů podle věku, času stráveného nad knihou (stálý, vášnivý, sporadický či nečtenář), žánru knihy, přístupu k ní atd.

K tomu aby se z jedince stal čtenář, musí být gramotný, k tomu musí splnit základní podmínku, a to být schopen číst a psát. Neznamena to však pouze schopnost identifikovat jednotlivá písmena nebo schopnost napsat jednoduchá slova. Gramotnost je schopnost plynule číst i delší text a především - schopnost porozumět jeho obsahu³. Abychom mohli říct, že je jedinec čtenářsky gramotný, požadavky se trochu rozšíří. Pro definování *čtenářské gramotnosti* je často obecná definice Pedagogického slovníku, podle níž je čtenářská gramotnost (reading literacy) „komplex vědomostí a dovedností jedince, které mu umožňují zacházet s písemnými texty běžně se vyskytujícími v životní praxi (např. železniční jízdní řád, návod k užívání léku). Jde o dovednosti nejen čtenářské, tj. umět texty přečíst a rozumět jim, ale také o dovednosti vyhledávat, zpracovávat, srovnávat informace obsažené v textu, reprodukovat obsah textu aj⁴“. Kromě této definice se můžeme setkat s definicí výzkumu PISA, která je konkrétnější a pragmatičtější. Podle ní je čtenářská gramotnost „schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat je k dosažení vlastních cílů, k rozvoji vlastních vědomostí a potenciálu a k aktivní účasti ve společnosti. Čtenář by měl dále rozumět textu jako celku, vystihnout hlavní myšlenky a vysvětlit účel⁵. Měl by být schopný vyhledat v textu požadované informace, posoudit obsah textu s jiným typem informace a obhájit vlastní názor. A v poslední řadě by měl dokázat posoudit formu textu –

3)DOLEŽALOVÁ, Jana. *Funkční gramotnost - proměny a faktory gramotnosti ve vztazích a souvislostech*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005.s. 14

4)PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6.,aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009.

5)DOLEŽALOVÁ, Jana. *Funkční gramotnost - proměny a faktory gramotnosti ve vztazích a souvislostech*. s. 18

stavbu, jazyk, žánr, autora“⁶. V systému gramotností je čtenářská gramotnost zpravidla vnímána jako jedna ze základních oblastí funkční gramotnosti, bez ní by se neprosadila nejen ve škole, ale také v běžném životě.

Čtenářská gramotnost je pak celoživotně se rozvíjející vybavenost člověka vědomostmi, postoji, hodnotami potřebnými pro užívání všech druhů textů v různých individuálních i společenských případech. Tedy čtenářsky gramotný člověk by měl umět pracovat s jednoduchými texty až po ty složitější. Čtenářsky gramotný jedinec vyvozuje z přečteného závěry a posuzuje texty z různých hledisek včetně sledování záměrů autora. Významným faktorem, který přispívá k rozvoji čtenářské i funkční gramotnosti, je bezesporu kniha.

1. 2. Kniha nositelka hodnot

Kniha je jedním z odkazů naší minulosti. Je to nejstarší zpracování informací od počátku lidského věku. Na počátku tohoto vývoje byly lidské poznatky, zážitky a vzpomínky zaznamenávány pomocí primitivních hliněných tabule či destiček. Prapůvod těchto „knih“ lze hledat v Egyptě⁷. A jak víme, sloužily tyto destičky také jako právní kodexy, jimiž se musela řídit celá společnost. Nešlo samozřejmě o knihu v pravém slova smyslu tak, jak ji známe dnes. Ta vznikla později, a to ve starověkém Řecku a Římě. Byla nositelkou právních, ale i filozofických a morálních hodnot, zprostředkovávala poznání. I samotný Aristoteles říkal⁸, že je člověk schopen zapamatovat si pouze to, co dokáže přečíst. Mluvené slovo nezanechá v člověku takovou stopu jako slovo přečtené.

6) BUBENÍČKOVÁ, Petra, ZACHOVÁ, A. a kol. *Kontexty čtenářství a čtenářské gramotnosti*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, s. 79.

7) MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*. 1. vyd. Brno: Host, 2007. Teoretická knihovna. s. 83

8) MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*. s. 88

Tím, jak vnímáme text, zapisuje se nám dané sdělení přímo do duše. Text vnímáme okem a očmi, jak známo, považovali starověcí Řekové za bránu do duše. Vše, co napíšeme nebo přečteme pomocí svých smyslů, v duši zůstane navždy. Čím více čteme a memorujeme si získané vědomosti, tím více se posouvá i náš intelekt. Lidé tedy musí nejprve číst knihy, které jsou psané jednodušeji, a to i po obsahové stránce. Obecně tedy platilo, čím je člověk sečtější, tím je i chytřejší člověk. A tak na něj obyvatelé starověkých území nahlíželi. Ale i samotní Řekové věděli o vysoké negramotnosti lidí, a proto se zřizovala veřejná prostranství, kde se předčítalo obyčejným lidem nahlas.

Čtení bylo psanou formou mluveného slova a myšlení. Ve středověku spisovatelé předpokládali, že čtenář spíše jejich dílo uslyší, než by měl možnost ho vidět, jelikož i oni samotní si při psaní vyslovovali slova nahlas a předčítání svých děl nabízeli i zájemcům, často negramotným. Předčítání nahlas s sebou přinášelo v očích církve i obrovské nebezpečí.⁹ Pomocí předčítání se mohlo šířit myšlení, které církvi mohlo narušovat její silné postavení. Klerické myšlenky se tak šířily i mezi prostý a negramotný lid a znamenaly obrovské ohrožení církve. A tak se přešlo ke čtení tichému. To paradoxně mohlo nejen církvi, ale i tehdejším vládcům ublížit ještě více. Jakmile čtenář začne číst potichu, začne nad psaným textem uvažovat. Svoje myšlenky, nápady a polemiky pak šíří dále. Prostřednictvím prostého setkávání se s sousedy či kupci. Pomocí nichž docházelo k šíření znalostí, ale reformních myšlenek velice rychle. Čtenář brzy poznal, že nejsnazší cest k uchování knihy a úniku před perzekucí je vytvořit si její otisk v paměti. Naučit se text zpaměti umožňuje čtenáři, aby se myšlenky z knihy staly součástí jeho já. Zrovna tak i dnešní vzdělanci vtiskávají texty v knihovnách jako jejich předchůdci před mnoha staletími. Na rozdíl od nich, ale mají jednu velkou výhodu, když selže jejich paměť mohou si dosažené znalosti a informace uložit do paměti pomocné-počítače.

9) MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*. s. 89

Dnešní studenti zapínají počítače a s jejich pomocí získávají přesnější a objemnější informace než jejich předchůdci. V moderní společnosti se právě díky technickému pokroku klade důraz na přesnost a na kvantitu. Přesto nesmíme zapomínat, že stále je to především čtenář, kdo si utváří řád a vyvozuje závěry. Čtení nahlas, tedy předčítání, se nám dochovalo dodnes. Mnoho odborníků se domnívá, že tento druh čtení je správný a měl by se rozvíjet u těch nejmladších, kdy dle odborníků¹⁰ čtení před spaním rozvíjí u dětí psychomotorické, kognitivní a emoční dovednosti, fantazii.

Kniha bývala a je do současnosti považována za nositelku lidských hodnot, tradic, kulturních zvyklostí, ale i odlišností. Nemapuje pouze historický vývoj a není pouze prostředkem pro relaxaci člověka. Každá kniha má své specifické vlastnosti, které tím, jak je čtena, propůjčuje i svému čtenáři. „Ukaž mi, co čteš, a já ti řeknu, kdo jsi.“¹¹ Tuto větu většina z nás již mnohokrát slyšela. Ale ne každý si uvědomí, jak je pravdivá. Ať už čtenář chce, anebo nikoli, kniha odráží čtenářovo nitro. Každý z nás v ní hledá něco jiného. Ti nejmladší čtenáři hledí na knihu jako na zábavnou formu vyprávění příběhů a jako na pomocníka při rozvíjení vlastní fantazie. Některým čtenářům pomůže kniha dostat se přes těžké dospívání. A někdy čtenářům hrdinové z knížek na čas nahradí ten pro ně neschůdný a nesrozumitelný svět, v němž jim nikdo nerozumí. Taková pomoc knihy čtenáři se nazývá biblioterapie.

10) Celéčeskočtenětem.cz. *Aktuality* [online]. 2016 [cit. 2015-12-18]. Dostupné z WWW: <<http://celeceskoctedetem.cz/>>.

11) Spy.cz. *Řekni mi, co čteš, a já ti řeknu, kdo jsi. Známe!* [online]. 2014 [cit. 2015-12-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.spy.cz/zabava/24524-rekni-mi-co-ctes-ja-ti-reknu-kdo-jsi-zname>>.

1.3. Biblioterapie

Biblioterapie je metoda psychologie, která využívá podpůrné účinky četby¹². Terapie je úzce spjata s čtenářstvím, kdy jejím primárním cílem není léčit, ale informovat. Je to metoda velmi mladá, ale podle některých autorů publikací je známá již od 13. století¹³. Počátek biblioterapie, jak ji známe dnes, je úzce spojen s 20. stoletím, kdy se začaly zřizovat knihovny v nemocnicích, vězeních, rehabilitačních a pečovatelských domech, a to zejména ve Spojených státech amerických a Velké Británii. Zde poprvé dochází k úzké spolupráci lékaře, pacienta a knihovníka. V daném období měla metoda za cíl zlepšit psychický stav pacientů pomocí čtení, umožnit odpoutat se od vlastní újmy a najít útěchu v knize. Tato disciplína vzniká na pomezí psychologie a psychiatrie a slouží jako prostředek k léčbě duševních poruch. Smysl terapie spočívá v tom, že pomocí četby knihy lze reflektovat zátěžovou situaci, kterou pacient prožívá. Může mu pomoci k uvolnění napětí, k nalezení řešení problému a může dokonce vést k znovuoobjevení radosti ze života a k aktivnějšímu přístupu při řešení zátěžových situací. Proces se zaměřuje hodně na emoční vnímání vybraného díla, ale důležitá je i racionální složka. Ta se snaží pozitivně ovlivnit psychosomatický stav¹⁴ nemocného a posílit psychickou a odolnostní vyrovnanost. Léčba rovněž pomáhá při rozvoji fantazie, tvořivosti, kritického myšlení nebo komunikačních dovedností.

Tato terapie je vhodná pro všechny věkové a sociální skupiny. Pomoci léčbě mohou knihy naučné i beletrie. Úspěšná léčba může probíhat také díky textům náboženským, dětských knih a pohádek.

12) VÁŠOVÁ, Lidmila a Milena ČERNÁ. *Bibliopedagogika: vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických fakult studijních oborů* 72-36-8. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 54

13) VÁŠOVÁ, Lidmila a Milena ČERNÁ. *Bibliopedagogika: vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických fakult studijních oborů*, s. 61

14) Tamtéž s. 62

Pacient také sám může do léčení zapojit i vlastní tvorbu. Během terapie projde klient několika fázemi.¹⁵ První bývá nazývána identifikace, kdy se klient ztotožní s hlavní postavou knihy. Následuje fáze očistění, kdy si klient uvědomuje, že problémy, které sužují hlavního hrdinu, mu připomínají jeho vlastní. Může dojít k závěru, že by je mohl řešit podobně jako postava z knihy nebo že by se mohl o to alespoň pokusit. Další fáze terapie je nazývaná náhled, kdy čtenář dojde k pochopení problému v knize, a tedy i ke svému problému a k tomu, jak se s ním dá vypořádat. Závěrečná fáze je pak nazývaná přijetí, čtenář se ztotožňuje s řešením problémů hlavních hrdinů a toto řešení přijímá za své. Existuje mnoho typů biblioterapie, například biblioterapie klinická, kdy během sezení s knihou pracuje pacient se svými pocity, nebo biblioterapie didaktická, v níž terapeut vybírá literaturu pojednávající o onemocnění daného pacienta. Známa je také biblioterapie relaxační, kdy samotní speciálně vyškolení knihovníci vybírají literaturu pro dané pacienty.

Terapeutem na těchto sezeních může být psychoterapeut, pedagog, ale i knihovník. Každý takovýto pracovník by měl být kvalifikovaný, správně motivovaný pro tuto práci. Měl by rovněž být schopen pracovat s lidmi, rozpoznat jejich potřeby, vybrat pro ně správnou knihu a pozitivně na ně působit. S klientem by měl pracovat systematicky. Může pracovat s jedním klientem či s více klienty se stejným problémem, tedy skupinově. V takovém případě lze knihu zpracovat i dramaticky. Každý člen má možnost zhostit se té postavy z dané knihy, která jemu a jeho problému bude nejbližší. Samotná inscenace otvírá cestu k diskuzi nad jednotlivými charaktery postav, jejich správným či méně správným rozhodováním. Pokaždé je však velmi důležité brát zřetel na věk jedinců ve skupině, daný problém každého z nich, prostředí a momentální rozpoložení účastníků hry¹⁶.

15) Tamtéž, s. 68

16) ČERNÁ, M. a E. Křivá. Četba v léčebném procesu. Výzkum čtenářských aktivit handicapovaných pacientů. In: *Čtenář*. 1994, č. 7/8, s. 230

Velmi zajímavá je biblioterapie zaměřená na dětského příjemce, a to nejčastěji pomocí knih s pohádkovými motivy.¹⁷ Terapeutické pohádky pomáhají dětem především mezi čtvrtým a devátým rokem života. V tomto období se pomocí nich učí zbavovat strachu, zklidňují se, učí se řešit problémy a pracovat s emocemi. Pohádky mohou být psychoterapeutické¹⁸, výchovné nebo relaxační. Dětská pohádková terapie je vedena se stejným cílem a stejným směrem jako u dospělého klienta. Ale i zde se najde několik odlišností. Hlavní rozdíl mezi klasickou biblioterapií a pohádkoterapií je postaven na samotném textu pohádky, který je napsán profesionálním knihovníkem. Fabule musí být pro dítě jasná a zároveň musí obsahovat podobný problém, se kterým se klient potýká, např. pocit samoty a závidění, když se narodí sestríčka nebo bratříček.¹⁹ Dětský klient může pomocí dobře zvolené pohádky překonat strach ze školy, školky nebo odloučení od rodičů. I v této terapii musí terapeut stejně jako u dospělých klientů vhodně dbát na věk a citové rozpoložení dítěte.

V českém prostředí není tento druh léčby tak populární a rozšířený jako v Americe či Anglii, kde se této terapii stejně hojně využívá, i když i u nás má svoji tradici. První, kdo se zabýval teoretickými texty a zkoušel biblioterapii i v praxi, byl ve 20. letech dvacátého století Ladislav Žitný²⁰. Ve třicátých letech našeho století se biblioterapii dostalo značného teoretického zpracování a její obliba rychle rostla. Mezi další knihovníky, kteří se o ni zajímali, patřil Bohuslav Koutník.²¹ Časem však zájem o biblioterapii upadl a prakticky do půlky 60. let byl zájem o ni minimální. Situaci zachycuje Jaro Křivohlavý: „V ČSSR je historie biblioterapie vyznačena publikacemi: O. Kondáš (1957), F. Engelsman (1957), M. Fügnerová (1957), Sborníkem ‚Kniha ve službách nemocných‘ (1971) – s 387 bibliografickými údaji, M. Železná (1981), S. Kratochvíl (1976) aj. Podnětné byly práce Hyhlíka,

17) KRUSZEWSKI, T. Biblioterapia w działaniach placówek opiekuńczo-wychowawczych. Toruń, 2006, s. 51 i biblioterapia w pedagogice specjalnej. Warszawa, 1994, s. 11

18) Tamtéž, s. 12

19) KRUSZEWSKI, T. Biblioterapia w działaniach placówek opiekuńczo-wychowawczych. Toruń, 2006, s. 52;

20) PETROŠOVÁ, Karla. *Vznik a vývoj bibliopsychologie*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví, 2005.

21) Tamtéž, s. 67

Nakonečného, Křivínkové, Syřišťové, Heluse, Jurovského atp. Pozoruhodné jsou rigorózní práce o biblioterapii – A. Slezáková (1979) a L. Sýkorová (1979), případně práce diplomové – E. Beranová (1972), E. Terrichová (1975), M. Belajová (1971) atp.“²²

Koncem 70. let se v Psychiatrické léčebně v Opavě se začala praktikovat nová metoda skupinové biblioterapie, nazývaná jako „konstruktivní biblioterapie“. Při jejím průběhu se jako v předchozích případech vytváří modelová situace jež má pomoci pacientovi k vlastnímu sebepoznání. V 80. letech se stále větší pozornost věnovala handicapovaným čtenářům a dětem. Tento nastolený trend pokračoval až do roku 2003, kdy se na popud doc. Jaroslava Skály z Pražského psychoterapeutického kabinetu začal realizovat projekt pod vedením Lenky Šílarové²³ Biblioterapeutický kabinet, jehož činnost je ale v současnosti pozastavena.

22)KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Biblioterapie. *Československá psychologie*. 1987, 31, č. 5, str. 476

23)BLAŽEK, Miroslav. Biblioterapie. *Inflow* [online]. 2008, ročník I., číslo 6 [cit. 2015-12-13]. Dostupné z WWW: <http://www.inflow.cz/files/inflowpriloha/Priloha6_2008.pdf>.

2. Pubescence

Tato kapitola práce představí věkové období respondentů dotazníků, jedná se o respondenty v pubescentním vývojovém období, a představí rovněž jejich zájem o četbu pomocí dosud publikovaných knih, článků a studií. Nejprve by bylo dobré objasnit termín pubescent a pubescentce. Pubescent²⁴ je odborné označení mladého jedince, který se nachází ve stádiu dospívání. V daném období dosahuje pohlavní i psychické zralosti. Pubescence²⁵ je pak období, kdy dochází k vytváření vlastní identity. Období pubescence je více známé pod názvem dospívání či puberta. Jedná se o přechodné období mezi dětstvím a dospělostí. Jeho první polovina je časově lokalizovaná přibližně mezi 11. a 15. rokem života jedince. Věková rovina je značně individuální a platí, že dívky toto období prožívají přibližně o dva roky dříve než chlapci. Puberta je jednou z nejdynamičtějších proměn v životě, která zasahuje všechny složky osobnosti jedince. Souhrn²⁶ změn vede postupně ke ztrátě starých jistot a potřebě vypořádáním se s novými podmínkami. Významnou roli hrají biologické i psychické faktory, které se navzájem ovlivňují.

Biologické faktory se na tomto období podílejí téměř nejvíce, a to až už v pozitivním, či negativním duchu. Jako k prvnímu (primárnímu) jevu pubescence ve fyziologické rovině dochází k rychlému růstu a růstu horních a dolních končetin. Později u chlapců dochází k vyššímu rozvoji svalové hmoty. Růst je velmi dynamický a přináší svému nositeli vážné problémy spojené s motorikou. Schopnost dávno známé motoriky je snížena a mladý jedinec může v tomto období působit velmi neohrabaně.

24) LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. Psyché. s.25

25) LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. s. 26

26) VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1999, s. 43

Kromě rychlého fyziologického růstu dochází také ke zvýšené činnosti pohlavních žláz (sekundární znaky pubescence). Sekundární pohlavní znaky jsou v případě děvčat nápadnější a jsou také dospělými chápány jako signál zásadnější změny²⁷. Toto vývojové stádium s sebou přináší i velké pochybnosti. Pochybnosti o svém zjevu mívá i skoro každý dospívající. Je pro ně velmi těžké se smířit s novým vzhledem. Pubescenti sami sobě přijdou pro okolí neatraktivní a nepřitažliví. Na druhou stranu se může vědomí menší tělesné neatraktivnosti stát impulzem k tomu, aby na sobě jedinec začal pracovat. Zdokonalování své fyzické stánky pak vede i k rozvoji emocionální a kognitivní složky osobnosti.

City a emoce se významně podílejí na utváření pubescenta rovněž v pozitivním a negativním duchu²⁸. Změna emočního prožívání se navenek projevuje větší impulzivitou a nedostatkem sebeovládání. Přecitlivělost a proměnlivost nálad dospívajících se stává rušivým faktorem v mezilidských vztazích a přispívá ke vzniku konfliktů²⁹. S nejistotou a nevyrovnaností rovněž souvisí i pochybování o vlastní identitě. V této fázi proměny se pubescent stává vztahovačným a s tím souvisejí i nepřátelské postoje vůči okolí. Vznikající konflikty s okolím neumí správně řešit, řešení v jeho podání může být návratem do infantilního, tedy dětského světa a jeho vidění. Dané období se také nazývá období druhého vzdoru. Dospívající jedinci bývají unavení, podráždění, ztrácí zájmy nebo jsou ve svých zájmech a snahách až přílišně aktivní. Pubescent je rovněž více uzavřen do sebe a své city před okolím tolik neprojevuje. Cítí se méně akceptovaný a od společnosti ostrčený. Odmítání od společnosti a vznik konfliktů pak může vést až k úniku do světa fantazií a snů.

27) Tamtéž, s. 48

28) LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. s. 30

29) Tamtéž, s. 31

Neklidné pubescentní období má vliv také na myšlenkou (kognitivní) složku osobnosti. Myšlení se začíná zkvalitňovat. Dochází k rozvíjení myšlenkových procesů a funkcí. Rovněž se zdokonaluje paměť s uvědomováním si sama sebe. „Rozdíl mezi způsobem myšlení prepubertálních školáků a dospívajících je, že dětství je charakteristické úsilím o pochopení světa takového, jaký je. Dospívání je typické potřebou schopnosti uvažovat o tom, jaký by svět měl či mohl být a jaké je v něm místo pro něj³⁰.“ Pubescenti si postupně, obvykle pod vlivem školy, osvojí způsob myšlení užívající formální logické operace, i když v nich zatím dělají chyby. Nový způsob uvažování zcela změní jejich pohled na svět i sebe sama. V pubertě se myšlení stává flexibilnějším a ucelenější. Je na takové úrovni, že umožňuje rozšíření úvah i mimo oblast řešení nějakých problémů či úkolů.

Pubescent mění svůj pohled i na školní docházku. Nejde mu tedy o to, aby se ve škole něco naučil, obohatil svoje znalosti a dovednosti. Chce se prostě vyhnout nepříjemnostem³¹. Úspěšnost ve škole má v pubertě vazbu na osobní perspektivu, přestává být cílem a stává se prostředkem. Postupně přistupují na tlak svých rodičů a i učitelů. Pracují tak, aby jedny i druhé potěšili. Pro ně samotné nemá v první řadě školní úspěch či neúspěch smysl³². Tím jak se v dané věkovém období vyvíjí fyzicky i mentálně, začnou postupně uvažovat tak jako jejich rodiče a učitelé. Škola se pro ně nestává utrpením a trestem, ale prostředkem jak někam dospět a posunout se. Učitel nejprve během výuky i mimo ni ztrácí své výsadní postavení, které do té doby měl. Role učitele v pojetí žáků prochází zcela zákonitým vývojem od prvňáčků, kde je jejich nejoblíbenějším člověkem na světě ke kritičnosti starších žáků, usilujících o rovnoprávnější postavení a vyšší prestiž³³. Postupně se během daného období vrací do zájmu žáků ne jako autorita, ale jako učitel, který jim pomáhá během školní docházky i mimo školu.

30) Petr, Jaroslav. Co se děje v mozku teenagerů? In: *Psychologie dnes*, roč. 15, r. 2009, č. 11, s. 26

31) Petr, Jaroslav. Co se děje v mozku teenagerů? In: *Psychologie dnes*, s. 27

32) Tamtéž, s. 27

33) Tamtéž, s. 28

Puberták si uvědomuje svoji odlišnost vůči rodičům a vymezuje se vůči nim jak v názorech, tak v chování. Nejblíže jsou mu pak přátelé a záliby. Ty však v pubertě ustupují a jsou nahrazovány novými přáteli a novými koníčky. Ty častokrát bývají diametrálně odlišné od těch starých, nebo úplně zmizí.

2.1. Pubescenti a čtení

Přestože se v mnoha publikacích můžeme dočíst, že pubescenti nečtou a veškerý volný čas tráví u počítačů, tabletů či mobilů, existuje mnoho odborníků, kteří se věnují tématu pubescentního čtenářství a vymýšlí knihy nebo projekty na jeho rozvoj. Následující kapitola představí několik autorů publikací, kteří se dlouhodobě čtenářstvím zabývají. Rovněž představí jejich názory a postřehy týkající se pubescentního čtenářství. Jak bylo zmíněno výše, pubescence je období plné zvratů, procesů a přeměny jedince. Dochází ke změnám priorit a vlivu okolí. Vliv rodiny a rodičů se postupně snižuje stejně jako vliv školy a učitele, narůstá vliv skupin kamarádů se stejnými zájmy a koníčky. Socializace mladého člověka vede k jeho dalšímu zrání a dospívání. Z dítěte zvyklého každého poslechnout na slovo roste samostatná osobnost. To se odráží i na četbě a zájmu o ni v daném věku.

Kniha je pro současné pubescenty, kteří dospívají a nacházejí se v období prudkém, opozičním, stále platným fenoménem³⁴. Výzkum ukázal, že pubescenti hodnotí knihu zejména podle její schopnosti „být aktivní“, tedy podle toho, jak rychle dokáže být čtená, jak moc je užitečná, zajímavá či kolik nových informací jim poskytne.

34) HOMOLOVÁ, Kateřina. Kniha a pubescentní čtenáři. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. 2007, [cit.20160113]. Dostupné z WWW <<http://kvz.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=959&idr=8&idci=20>>.

Výzkum, který byl prováděn v dané oblasti u čtenářů tohoto vývojového stádia osobnosti, to potvrzuje. Jak sami pubescenti v dotazníku přiznávají, velký vliv na jejich četbu má sociální zázemí. Skupina kamarádů a spolužáků dokáže názor jedince na knihu podpořit, obrátit, změnit či úplně zavrhnout.

S tím, že na vliv čtenáře má velký význam skupina, jenž ho obklopuje, souhlasí i ve své knize Čtenářství a čtenářská gramotnost³⁵ odkazuje autorka na to, že představy o knize v očích mladého čtenáře mohou být individuální, tedy má o ní nějaké své určité představy, nebo mohou být ovlivněny všeobecným míněním, jež mladý čtenář sdílí se svým okolím, či jméno autora. Málokterý čtenář v inkriminovaném věku sáhne v současnosti po knize, kterou by mu jeho kamarádi nedoporučili. V očích soudobých mladých čtenářů už spisovatel a jeho dílo není morální autoritou a něčím k poučení, něčím, z čeho by si měl čtenář vzít příklad.

Role spisovatele se změnila stejně tak, jak se změnila i společnost. Spisovatel Její vývoj je přirozený a očekávaný. Jestliže autor knihy zvládne správně zareagovat na změnu, dokáže i tuto věkovou kategorii přivést opět ke knihám. Je samozřejmé, že autor píšící pro tuto věkovou skupinu příjemců musí snížit estetickou hodnotu své práce ve prospěch popularity a čtenářského zájmu o ni. Tak se to povedlo J. R. Rowlingové. Té se podařilo přivést mladé čtenáře zpět k četbě, a to prostřednictvím svého nejznámějšího hrdiny Harryho Pottera. Tento čarodějnický učeň se svými čtenáři rostl. Některým pomohl překonat složité období dospívání nebo jejich individuální krizové situace³⁶. Autorka i její hrdina dokázali to, v co už mnozí spisovatelé ani odborníci nedoufali. Mladí čtenáři mnohem raději zkrátili své pobyty počítačů volné chvíle trávili s knihou. Takzvaná „Potterománie“ vypukla naplno. Tato situace byla ale již před deseti lety. Otázka, zdali v současnosti upoutala nějaká kniha čtenáře tak, jak to bylo v případě Harryho Pottera, bude zodpovězena v kapitole zabývající se nejoblíbenějšími tituly současných pubescentů.

35) BUBENÍČKOVÁ, Petra, ZACHOVÁ, A. a kol. *Kontexty čtenářství a čtenářské gramotnosti*.s19

36) PEROUTKOVÁ, Aneta, tamtéž. s. 24

V daném období se také začínají rozdělovat zájmy čtenářů a to nejvíce kvůli genrovým rozdílům. Chlapečtí čtenáři si rádi přečtou příběh mladého hrdiny, jehož cesta je strastiplná a nabitá dobrodružstvími a nečekanými zvraty³⁷, zatímco dívky zůstávají u svých romantických představ princů na bílém koni a představují si zamilovaný život se svým ideálem. Dospívající slečny si tak vybíjí svůj budoucí život, těší na svého hrdinu, který je nikdy nezláme, bude spolehlivý, čestný a věrný. O to větší šok může pro mladé čtenářky nastat, když odloží knihu a vydají se vysněného hrdinu hledat.

Sice se říká, abychom nesoudili knihu podle obalu, ale v případě (nejen) mladých čtenářů tomu bývá naopak. V dnešní době elektronických knih, čteček a tabletů se zdá, že toto staré anglické přísloví ztrácí na významu. To nemusí být tak úplně pravda. Jak ukázal výzkum³⁸, mladí čtenáři mají jiný názor. Většina respondentů výzkumu vedeného Dominikou Opatřilovou uvedla, že často obal knihy upoutá jejich pozornost velmi efektivně. „Knihy si vybírám podle přebalu, ale především podle zadní strany, kde je vypsán stručný výtah obsahu,“ říká studentka Nikola Forejtová³⁹. Je dost pravděpodobné, že před výběrem každé knihy si tedy čtenáři zkontrolují její zadní stranu.

37)BUBENÍČKOVÁ, Petra, ZACHOVÁ, A. a kol. *Kontexty čtenářství a čtenářské gramotnosti*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, s. 18.

38)OPATŘILOVÁ, Dominika. Při výběru knihy ovlivňuje studenty hlavně obal nebo doporučení. *Generace 20* [online]. 2015 [cit. 2016-01-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.generace20.cz/kultura/pri-vyberu-knihy-ovlivnuje-studenty-hlavne-obal-nebo-doporuceni>>.

39) Databazeknih.cz. *Souboj knižních obálek* [online]. 2016 [cit. 2016-01-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.databazeknih.cz/blog/souboj-kniznich-obalek-108-5148>>.

Nezaujme-li je na první pohled, knihu odloží zpátky do regálu. Najdou-li v ní však svoje oblíbené téma či se rovnou s hlavní postavou ztotožní⁴⁰, pak má autor knihy vyhráno. Bude čten. Pokud se ještě vrátím zpět k obalu knihy, tak ani příliš křiklavý obal čtenáře neupoutá. Tedy upoutá, ale barevnost nemusí nutně znamenat kvalitu⁴¹. Takový obal může knize uškodit. Křiklavé a vtíravé barvy (červená, růžová) asociují v očích mladých čtenářů knihy s velmi málo duchaplným obsahem. „*Jakkoliv se to může zdát neobvyklé, i obal knihy dělá své. Je-li na obalu žena s krvavě rudými rty a v pozadí muž s kyticí růží, mohou nám kritici, média nebo samotný autor stokrát opakovat, že jde o duchaplný román nebo dech beroucí thriller, nedej bože o eseje o sémantice, není jim to nic platné. Protože obal vypadá spíš jako úvod k červené knihovně a styděli bychom se knihu vytáhnout na veřejnosti, opět ji raději vrátíme zpět na své místo (ti zvědavější si knihu skutečně koupí a přebal zahodí)*“⁴². Mladí čtenáři dokonce sami vymysleli a zrealizovali anketu o nejošklivější knihu právě podle obalu. První místo obsadily harlekýnky, výše zmiňované knihy. Ty většinu mladých čtenářů odpuzují kvůli obalu, na kterém mladý polonahý muž vášnivě líbá hrdinku. Obalu pak přesně odpovídá obsah knihy, který je většinou děsivou inscenací povrchního příběhu. To se odráží i v procesu dospívání. Pokud dokáže čtenářka uznat, že děj této knihy má pramálo společného s reálným světem, dokazuje to i morální dospělost čtenářky.

Druhé místo v anketě o nejnepopulárnější knihu obsadila učebnice. V očích mladých lidí je obal učebnice nudný, neoriginální škaredý⁴³. Dalším důvodem, proč se umístila v této anketě i učebnice, je velmi prostý. Připomíná čtenářům stejně nepopulární školní docházku. Většina pubescentů je ráda, když jim zmizí z očí nadobro. Na třetím místě jsou pak obaly hororových knih. Mnohé z nich mají na svém obalu děsivé příšery či nechutné krvavé obrazce, v horším případě i velmi

40)DOČKALOVÁ, Michaela. Podle čeho si vybíráme knihu? *Studentpoint.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.studentpoint.cz/261-nazory-a-komentare/7616-podle-ceho-si-vybirame-knihu#.VrzcqI-cHIU>>.

41)DOČKALOVÁ, Michaela. Podle čeho si vybíráme knihu? *Studentpoint.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.studentpoint.cz/261-nazory-a-komentare/7616-podle-ceho-si-vybirame-knihu#.VrzcqI-cHIU>>.

42) Tamtéž.

43) Tamtéž.

zavádějící obrázky. Těžko by si člověk milující hororové příběhy koupil knihu, na jejímž obalu je roztomilé koťátko. Nicméně soudíme-li vzhled, pak na žebříčku ošklivých knih musí mít své místo. Na druhou stranu dobře provedený obal může být jedním z faktorů zájmu o ni.

V roce 2011 dokonce Jitka Holčáková⁴⁴ sama obešla všechna knihkupectví ve svém dosahu a snažila se najít knihu podle obalu, který by upoutal nejen ji, ale i její vrstevníky. Na pomyslné první příčce se umístila kniha *Hledá se autor bestselleru*. Kniha několika povídek vydalo nakladatelství Fragment a stejně tak jako vyhlásilo soutěž na autory vybraných povídek, to samé udělalo s obalem. Zesedmadvaceti soutěžních návrhů byl vybrán vítězný proužkový návrh, jehož autorkou se stala Taťána Shamma. Na druhé místo pak autorka článku dosadila knihu určenou dívkám, konkrétně *Deníky Carrie B.: Léto ve městě* - Candace Bushnelllová. Díky obalu této knihy, jenž vypadá jako velmi luxusní deník, ji v knihkupectví zajisté nepřehlédne žádná obdivovatelka slavné hrdinky. Na třetím místě se pak umístila kniha Davida Whitehouse - *Postel*. Autor knihy využil asociaci postele a spaní, peřin a svou knihu do jedné pruhaté peřiny zabalil. V článku autorky nebo v komentářích jejích čtenářů je tedy patrné, že čím originálnější, nápaditější obal kniha má, tím zvyšuje zájem u svého potencionálního pubescentního čtenáře.

Další věcí, která zaujme čtenáře, je propracovanost a ilustrace knihy. Přestože už valná většina z nich odložila oblíbená leporela zpět do polic knihoven před dlouhou dobou, je to stále ilustrace, která jim oči stále přitahuje. Čtenáři samotní soudí, že vkusné ilustrace, ať již barevné či černobílé, jsou někdy rozhodujícím faktorem pro to, kterou knihu si vyberou. Neopomenutelnými faktory při výběru knihy jsou bezesporu jméno autora a cena knihy. Autor knihy, její název a cena hrají dle průzkumu v hodnotovém žebříčku menší roli⁴⁵. Dostane-li se čtenářům do rukou dle

44) Tamtéž.

45) DOČKALOVÁ, Michaela. Podle čeho si vybíráme knihu? *Studentpoint.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.studentpoint.cz/261-nazory-a-komentare/7616-podle-ceho-si-vybirame-knihu#.VrzcqI-cHIU>>.

jejich mínění kniha ověřeného autora, jistě si od něj přečtou vše, ale podle názvu či ceny skutečně soudit knihu nemohou. Pokud vezmeme v úvahu cenu knihy, mladí čtenáři si knihu raději půjčí, pokud mají omezený rozpočet. Dotazník, který jsem připravila, ukáže, zdali doposud zmiňované názory odborníků a i vlastních pubescentů stále platí.

3. Aktivity rozvíjející čtenářství

3.1. Podpora ze strany veřejnosti

Propagaci četby a knih se v České republice věnuje mnoho různých akcí a projektů na lokální, regionální i celostátní úrovni. Některé z nich budou v následující kapitole nastíněny. Na rozdíl od uplynulých let zájem o zvyšování úrovně čtenářské gramotnosti se navýšil. Nejvíce se do projektů souvisejících s tímto tématem začaly zapojovat knihovny. Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP) věnuje podpoře četby a čtenářství trvale velkou pozornost. K propagaci organizuje spolu s knihovnami akce celostátního charakteru, které usilují o širší oslovení veřejnosti. I z toho je celá řada nejrozličnějších subjektů - veřejné knihovny, Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Jak zaznělo na konferenci „Současná literatura pro děti a mládež“⁴⁶ (25.- 26. 3. 2009), nejvíce se v této oblasti angažují knihovny. Naproti tomu média a společenské elity se zatím do podobných aktivit příliš nezapojují. Knihovna volí způsoby působení na malé čtenáře podle vlastní fantazie a možností. Součástí programů bývají nejrozličnější besedy, předčítání, workshopy, tvůrčí dílny, setkání s autory, soutěže, výstavy, interaktivní programy, exkurze, divadelní představení atd.

Podobné akce probíhají v rámci aktivit na podporu čtenářství obecně, např.: Březen - měsíc čtenářů, Týden knihoven⁴⁷ ten je pořádán od roku 1996. V prvním říjnovém týdnu představuje každoročně přes 400 knihoven uživatelům a veřejnosti své nové i tradiční služby. Během Týdne knihoven se konají stovky aktivit věnovaných knize a četbě. Velké říjnové společné čtení (VŘSČ) – je pořádáno od roku 2003 jako součást Týdne knihoven.

46) KAVANOVÁ, Olga. Zpráva z konference Současnost literatury pro děti a mládež. *Inflow: informatik journal* [online]. 2009, roč. 2, č. 4. [cit. 2010-11-19]. Dostupné z [www: <http://www.inflow.cz/zprava-z-konference-soucasnost-literatury-pro-deti-mladez>](http://www.inflow.cz/zprava-z-konference-soucasnost-literatury-pro-deti-mladez).

47) KORDASOVÁ, Veronika. Projekty na doporučení četby v České republice a projekt Čte(Sy)Rád. *Inflow: information journal* [online]. 2010, roč. 3, č. 9 [cit. 2016-05-05]. Dostupný z WWW: <http://www.inflow.cz/projekty-na-doporucovani-cetby-v-ceske-republice-projekt-ctesyrad>. ISSN 1802-9736.

V jeden den probíhají ve více než 100 knihovnách ve spolupráci se školami a dalšími institucemi různé formy veřejného čtení pro všechny věkové skupiny obyvatelstva. Pro každé VRŠČ je vybírán k připomenutí český spisovatel či básník, který má v daném roce významné životní jubileum. Mezi významné akce věnované knihám se řadí Světový den knihy a autorských práv – k tomuto významnému dnu vyhlášenému UNESCO⁴⁸ na 23. dubna se připojují na výzvu SKIP s akcemi na prezentaci knihy a podpoře četby desítky knihoven. Ve výčtu akcí knihoven nesmí chybět ani Program MK Knihovna 21. století – K 21⁴⁹: podpora práce s národnostními menšinami a integrace cizinců, podpora všeobecné dostupnosti knihovnických služeb pro občany se zdravotním postižením, kulturní, výchovná a vzdělávací činnost.

Mezi další zajímavé knihovní akce patří Plakáty na podporu četby – díky spolupráci s mediální agenturou Leo Burnett Advertising a dalšími firmami byla v roce 2005 vydána série tří plakátů „*Přečtěte si to dřív než Hollywood*“.⁵⁰ Plakáty propagují četbu formou fotografie z fiktivní filmové adaptace známého literárního díla, která degraduje původní uměleckou kvalitu na produkt masové zábavy. Fotografie je doplněna uvedenou výzvou k četbě díla. Navázat na úspěch této akce by měl projekt plakátů Čtu! zobrazující známé osobnosti při četbě oblíbených děl (obdoba amerického projektu „Read“). Knihovny se však tyto prostředky snaží uplatnit zpravidla i při všech dalších vhodných příležitostech, nejrozumnějších celostátních a celoměstských akcích, které se čtenářství přímo nedotýkají.

Vedle knihoven se v poslední době do akcí rozvíjejících čtenářství zapojují i jiné

48) KAVANOVÁ, Olga. Zpráva z konference Současnost literatury pro děti a mládež. *Inflow: informatik journal* [online]. tamtéž

49) Tamtéž

50) Čtenářství, jeho význam a podpora: výzkum, teorie a praxe v České republice a Spolkové republice Německo: přednášky z odborného semináře pořádaného Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR a Goethe Institutem Praha dne 19. listopadu 2007 v Goethe Institutu v Praze. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2008. Aktuality

instituce s vlastními projekty a kampaněmi v lokálním i celorepublikovém rozsahu. Tyto instituce se zaměřují na čtenáře už od jeho raného (dětského) věku. Je známo, že jedinec zpočátku bývá pozorným a vděčným posluchačem, během školní docházky se pak pozvolna stane aktivním čtenářem. I toho důvodu se již od útlého věku doporučuje střídání se ve čtení s dospělým, aby se z četby pro dítě nestala pouze nutná povinnost. Mezi nejvýznamnější podporovatele četby se řadí Mezinárodní sdružení pro dětskou knihu (International Board on Books for Young People, zkratkou IBBY),⁵¹ což je nevládní organizace se sídlem v Curychu. Organizace se snaží přičinit o to, aby mělo každé dítě i dospívající jedinec regulární přístup ke knihám. Zasazují se o to, aby tyto knihy měly vyšší literární hodnotou.

Členové této organizace se rovněž snaží i pomocí knih zprostředkovat čtenářům i události, které se určitým nelichotivým způsobem zapsaly do dějin. Tito lidé se snaží rovněž bojovat proti braku a kýči v literatuře.⁵² Tato nezisková organizace má sice ve svém názvu, že se nejprve zajímá o podporu dětského čtenáře, ale její zájmy směřují i ke čtenářům ve věku starší školní docházky. Do svých projektů zapojuje společnost právě mladé čtenáře tak, že vypisuje konkurzy na nejlepší povídku či knihu. Vybraní mladí autoři jsou pak oceňováni a bývají podporováni právě touto organizací v literární činnosti i nadále. Již roku 1964 byla za člena IBBY přijata Československá sekce, jejíž českou částí byla *Společnost přátel knihy pro mládež* a slovenskou částí *Priatelja detskej knihy*.⁵³ V souvislosti s rozdělením společného státu ukončila Československá sekce IBBY svoji činnost ke konci roku 1992 a jejími nástupci se staly v roce 1993 samostatné národní sekce česká a slovenská. Od roku 1993 pořádá Česká sekce soutěž *Zlatá stuha* jako výroční ocenění autorů, překladatelů a ilustrátorů knih pro děti a mládež v České republice. Na vyhlašování ceny se dále podílí Klub ilustrátorů dětské knihy, Památník národního písemnictví, Obec spisovatelů a Obec překladatelů a na jejím financování Ministerstvo kultury České republiky.

51)IBBY.org. *What is IBBY?* [online]. 2016 [cit. 2016-3-12]. Dostupné z www: <<http://www.ibby.org/about.0.html>>.

52)Tamtéž.

53) Tamtéž

Nominované a vítězné knihy jsou vybírány čtyřmi porotami v oblasti literární, výtvarné, překladatelské a komiksu. Mezi další podporovatele čtenářství a zájmu o knihy patří akce Svět knihy⁵⁴. Jde o mezinárodní veletrh knih, nakladatelství a tiskáren, který se každoročně koná na počátku května na pražském Výstavišti. Jedná se o největší knižní akci v České republice, kam přijíždějí pravidelně vystavovatelé a hosté z více jak 30 zemí a regionů celého světa. Každý ročník, který se uskutečňuje každoročně v dubnu a květnu, je věnován jednomu tématu, například severské literatuře, ruské, evropské, španělské literatuře. Tématy výstavy byly již například komiksy, literatura a média.

Veletrh se snaží originálně a zábavnou formou přiblížit knihy čtenářům, a to už ne pouze těm nejmenším či dospívajícím, ale i čtenářům dospělým. Letošní ročník se pak bude týkat tématu knihy a fotografie. Především pro rodiče s dětmi či učitele s třídními kolektivy je připraven program k tématu Světoví knižní šampioni pro mladé čtenáře. Program zahrnuje výstavu oceněných knih pro děti a mládež z celého světa, pořady věnované literární oblasti, jež se těší vzrůstajícímu zájmu nakladatelů. Dále budou představeny autorské knihy ilustrátorů, pořádány výtvarné dílny věnované problematice ilustrace, obrázkových či grafických knih apod. Téma představí fotografickou publikaci jako významnou součást knižní kultury propojující vizuální a polygrafické umění. Program bude nabízet setkání s fotografy, knižní i fotografické výstavy v místě konání festivalu a na dalších místech v Praze. Na podpoře zájmu o knihy a četbu se velkou měrou podílí Svaz českých knihkupců a nakladatelů (SČKN). Je to profesní organizace knihkupců a nakladatelů, jejímž cílem je hájit společné zájmy nakladatelů, distributorů knih a knihkupců. Vydává elektronický čtrnáctideník Knižní novinky s bibliografickou přílohou, která je nejúplnějším a nejrozsáhlejším soupisem tohoto druhu v ČR.

54) Svět knihy.cz. *Svět knihy 2015* [online]. 2015 [cit. 2016-3-12]. Dostupné z [www: <http://sk2015.svetknihy.cz/cz/home/program/>](http://sk2015.svetknihy.cz/cz/home/program/).

Při výčtu organizací nesmím zapomenout zmínit Obec spisovatelů⁵⁵ sdružující české a moravské spisovatele na základě jejich prokazatelné literární činnosti a pořádá řadu besed a konferencí, na nichž se snaží o propagaci české literatury i českých spisovatelů. Každoročně uděluje Cenu Premia Bohemica zahraničním překladatelům, kteří se zasloužili o šíření české literatury ve své mateřštině. V posledních letech docházelo v této organizaci k rozporům mezi členy vedením, proto vznikla nová odnož Obce spisovatelů - Asociace spisovatelů, která chce lépe hájit zájmy autorů a čtenářů. Snaží se přiblížit co nejvíce současnému čtenáři, proto pořádá literární večery a autorská čtení, kde jednotliví autoři představují své nové knihy veřejnosti.

Knižní trh a jeho poptávku a zájem o literaturu ovlivňuje i Knižní klub. Jedná se o české nakladatelství, které patří společnosti Euromedia Group. Nakladatelství Knižní klub není výrazně vyhraněno, vydává detektivky, thrillery, historické romány, science fiction, dětskou literaturu i knihy pro mládež (takzvanou young adult literaturu). Každoročně Knižní klub pořádá Literární cenu Knižního klubu. Odborná porota vybere nejlepší soutěžní příspěvek, který pak vyjde v knižní podobě. S cenou je také spjata finanční odměna 100 000 Kč. Po boku výše zmíněných organizací existuje projekt, ve kterém by pouze málokdo čekal, že bude mít zájem o šíření vlivu spisovatelů a knih. Projekt nese název Čtení ve vlaku a je zaštitěn Českými drahami⁵⁶. Ty několikrát ročně zpřijemňují svým cestujícím cestu pomocí hlasitého předčítání knih, ať už samotnými autory, či vybranými zájemci. Idea Festivalu autorského Čtení ve vlaku vznikla z dlouholeté spolupráce firmy Railreklam, zajišťující komerční komunikaci ve vlacích i na nádražním mobiliáři se školou reklamní a umělecké tvorby Michael. Hlavní záštitu nad Festivalem autorského Čtení ve vlaku převzal ministr kultury Mgr. Daniel Herman, dále předsedkyně Výboru pro kulturu, památkovou péči, výstavnictví, cestovní ruch a zahraniční vztahy Mgr. Eliška Kaplický Fuchsová, radní pro školství a sociální politiku Ing. Mgr. Irena Ropková a radní pro dopravu a evropské fondy Petr Dolínek⁵⁷.

55) OBEC SPISOVATELŮ. <http://www.obecspisovatelů.cz/>. [online]. 25.5.2016 [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: <http://www.obecspisovatelů.cz/>. http

56) Škola Michael a Railreklam, spol. s r.o. *Festival autorského Čtení ve vlaku* [online]. 2015 [cit. 2016-3-12]. Dostupné z www: <<http://www.ctenivevlaku.cz/>>.

57) Tamtéž

Cestující tedy mají možnost nejen vyslechnout ukázkou z knihy nebo ji celou, záleží, kde jejich cesta končí. Známí či méně známí autoři nepředstavují pouze své knihy, ale předčítají i knihy jiných autorů jako vyjádření úcty k nim. Předloňský rok byl věnován čtení knih Bohumila Hrabala, Jáchyma Topolova či Michaela Viewegha.

Jelikož žijeme v 21. století, ve století informačních, komunikačních technologií a internetu, je mnoho aktivit na rozvoj čtenářství spjato s webovými stránkami či databázemi nabízejícími uživatelům konkrétní tituly k přečtení. Jedná se o tzv. projekty zaměřující se na doporučování četby. Takovouto cestou se snaží čtenářům knihy přiblížit či jim pomoci s jejich četbou do školy Český rozhlas. Ten prostřednictvím svého webové rozhraní nabízí posluchačům slavné autory a jejich díla ve zvukovém mp3 formátu. Čtenář si může vzít knihu ve sluchátkách do metra, na kolo či na cestu do školy. Databáze audio archivu se neustále rozrůstá tím, jak se Českému rozhlasu daří skupovat vlastnická práva. Texty jsou předčítány slavnými herci a herečkami. Audiotéku využívají i následující webové stránky, které nabízejí léčbu knihou-Bibliohepl. Na nich si čtenáři nacházející se v tíživé životní situaci mohou vybrat knihu, která jim pomůže dostat se přes tuto krizi. Na výběr mají čtenáři z mnoha autorů a titulů.

Zájem o knihy, jejich recenze a žebříčky nejčtenějších knih zprostředkovává Databáze knih. Ta mladým čtenářům představuje zajímavé tituly, sestavuje žebříčky nejpopulárnějších a nejnepopulárnějších knih, ať již podle obsahu nebo obálky. Možnost hodnotit obálky knih a psát recenze k dílům poskytuje uživatelům i další portál Česká bibliografická databáze, kde si čtenáři mohou vytvářet vlastní knihovny. Podobných webových stránek existuje velmi mnoho. Do výčtu se řadí Čítárny, Čtenář.net, Čte(si)rád či iliteratura. Na všech těchto stránkách mladí čtenáři diskutují, píšou recenze a doporučují knihy svým přátelům a známým. Webové stránky vznikají i s určitým zaměřením na fantazii, detektivky a thrillery. Některé projekty se zaměřují i na dobročinné účely, např. jako projekt Čtení pomáhá.

3. 2. Aktivity spojené se školou

Rozvíjet zájem o čtení, čtenářské aktivity a knihu není úkolem jen rodiny a výše zmíněných projektů, ale také školy. Škola dokáže pozitivně i negativně ovlivnit žákův názor na knihy, jeho četbu, aktivitu. Žák se setkává s literaturou již od počátku nástupu do školy, a proto, aby nejčastěji učitel českého jazyka a literatury bral zřetel jeho individualitu, podporoval jej, rozvíjel a motivoval k zájmu o knihy a četbu nejen v preprimárním školním věku, ale po celou dobu školní docházky. S výukou literární výchovy je dobré začínat již ve škole mateřské. Před zavedením Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání byl pro sestavování učebních programů využíván Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy.

Od roku 1993, kdy byl tehdejším Ministerstvem školství Československé republiky tento program schválen, se jím řídily všechny mateřské školy v ČR⁵⁸. V Programu výchovné práce pro jesle a mateřské školy bylo využívání literatury pro děti specifikováno konkrétněji než v RVP PV a na literární výchovu se nahlíželo jako na součást předškolního vzdělávání. Kniha vstupující do života dítěte má veliký vliv na všechny složky jeho osobnosti jeho duševní rozvoj, estetické vnímání, cítění a celkovou kultivaci projevů. Vychovává dítě zpočátku jako posluchače, ale současně také jako budoucího vnímavého čtenáře (Novoveská, 1981, s. 205). Příručka je plná nejrůznějších aktivit, které se dají použít během výuky. Aktivity se moc neliší od těch, které jsou navrženy v RVP⁵⁹ PV. Vyskytují pohybové hry a důraz na rytmiku u říkadel, ukázky reality u pohádek a povídek, poznávání hrdinů a rozeznávání rysů jejich chování v pohádkách (Novoveská, 1981).

58) LEITNEROVÁ, Jana. *Využívání literatury pro děti v mateřských školách*. Masarykova univerzita, s. 23

59) *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 2016-15-05]. Dostupné z WWW: <http://www.nuv.cz/file/433_1_1/>.

Další rozvoj potom pokračuje na nižším stupni základních škol, kdy žáci pracují s texty složitějšími a jejich čtenářství je rozvíjeno nadále pomocí vhodné zvolených knih. I na druhém stupni základních škol nebo na nižších stupních gymnázií je tato podpora velmi důležitá. Učitel by neměl polevovat v podpoře svých studentů, jelikož správnou motivace a podpora vede žáky k většímu zaujetí o knihy.

Úkolem pedagogů na zmiňovaných školách je pomoci mladým pubescentům najít cestu ke knize. Jak již bylo zmíněno výše, v tomto vývojovém období se čtenář mění. Pubescenti získávají logické uvažování, osvojují si schopnost přemýšlet o několika různých řešeních a variantách. Přemýšlí nad problematikou systematicky, vytváří si hypotézu a postupnými naplánovanými kroky ji potvrdí, či vyloučí. Myšlenky a nové nápady kombinují a propojují. Velký prostor dávají své tvořivosti. Bývají činorodí a kreativní. Pubescenti jsou schopni volit originální a nápaditá řešení. Rovněž mají velmi rozvinutou fantazii. Ta by neměla být školou potlačována, naopak by měla být rozvíjena.

K tomu slouží literární výchova⁶⁰, která by měla rozvíjet a kultivovat žákovu estetické cítění, přemýšlení o literatuře, utvářet žákovu schopnost kritického hodnocení literatury a pěstovat umělecký vkus. Rovněž by měla mít za cíl sledovat a vést žáky k výchově citovou (včetně erotické a sexuální), etickou, vlasteneckou, výchovu k toleranci k ostatním, multikulturní výchovu. Celkově by měla žáky vést k humánním hodnotám⁶¹. S funkcí rozvoje čtenářství je těsně spjata funkce osvětové kulturní. Ta není obsažena pouze v českém jazyce, ale zahrnuje i ostatní předměty, především jazyky. Starší žáci jsou pomocí této výchovy schopni hledat informace v textu, posoudit jeho formu a stavbu. Pod dobrým vedením rozliší jazyk, žánr a umí rozpoznávat specifickou textu⁶².

60 LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. Literárněteoretické poznatky v literární výchově. *Metodický portál RVP* 2006

61) Tamtéž.

62) ZACHOVÁ, Alena. *Rozměry čtenářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2012. s.11

Literaturu žáci chápou jako výsledek lidské činnosti. Poznávají , že každý text je jedinečný a individuální. Žáci se neptají, co text sděluje, ale ptají se na to, jakým způsobem to sděluje⁶³. Vnímají, že je text zobrazen v historických situacích, jež jsou pro ně nové. Tyto okolnosti dokáží pod správným vedením konfrontovat se současnou situací a reflektovat je.

Literární výchova sleduje tyto cíle: žák daného věku uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla. Rozpozná základní rysy individuálního stylu autora. Formuluje ústně⁶⁴ i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo. Tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie. Dále pak rozpozná, zdali se jedná o text umělecký, nebo jiný. Pozná jeho literární hodnotu⁶⁵(kvalitní kniha a kýč), získá nové čtenářské návyky. Dokáže z knihy postihnout dějovost příběhu, ale i pocitovost. Literární výchova rozvíjí kompetence komunikační⁶⁶, napomáhá žákovi interpretovat text, kompetence k řešení problémů, žák se nad knihou dokáže zamyslet, kompetence sociální, občanské, k učení a pracovní, jsou rovněž rozvíjeny. Literární výchova není jedinou složkou aktivity, která pomáhá rozvíjet zájem mladých čtenářů o četbu v rámci školy. Do středu zájmu se dnes v České republice čím dál více dostávají projekty, které jsou podporované Evropskou unií.

Jedná se o aktivity, které na jedné straně napomáhají rozvoji čtenářství a čtenářské gramotnosti, na druhé straně pak pomáhají pedagogům při práci s žáky s určitým psychickým či fyzickým postižením. I pomocí dobře naplánovaných a uspořádaných hodin lze například žáka s ADHD⁶⁷ přivést zajímavou cestou ke

63) *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 2014-05-02]. Dostupné z WWW:<http://www.nuv.cz/file/433_1_1/>.

64) GEJDUŠOVÁ, Ivana. *Rozvíjení klíčových kompetencí žáka ve vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace* Ostrava : Ostravská univerzita, 2008

65) Tamtéž s. 12

66) PLAMÍNEK, J. *Komunikace a prezentace. Umění mluvit, slyšet a rozumět*. Praha: Grada Publishing, 2008. s. 30

67) Inspirace z knihy: RIEF, Sandra F. *Nesoustředěné a neklidné dítě ve škole: praktické postupy pro vyučování a výchovu dětí s ADHD*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. Speciální pedagogika (Portál)s. 102

knize. Mezi velmi populární projekty spojené se školou patří takzvané čtenářské dílny.⁶⁸ Cílem takovéto dílny je rozvíjení čtenářství a vytváření kladného vztahu k vlastní četbě a rovněž motivace pro celoživotní učení.

Obsahem dílny čtení je souvislá četba beletristického textu, dále pak hovory o knihách a i písemné přemýšlení nad nimi. Měla by fungovat tak, že by si každý žák vybral beletrickou knihu pro něj zajímavou, přečetl by si ji v hodině a následně by ji rozebral se svými spolužáky. Poslouchal by názory svých spolužáků na jím zvolenou knihu a rovněž by se seznamoval s knihami, které si přinesli jeho spolužáci. Při interpretaci knihy může žákovi pomoci učitel, jestliže ho dopředu upozorní, aby se zaměřil na styl autora, motiv, jazyk, zápletku. Dílna čtení by měla mít své pevné místo v týdenním rozvrhu českého jazyka. Její rozsah má tradiční rámec 45 minut. Můžeme se setkat se školami, které mají čtenářské dílny uspořádané jinak, a to ať už se to týká délky trvání nebo frekvence. Některé školy mají dílny uspořádané do bloků a věnují se jim celoškolně jako například základní škola z mého dotazníkového šetření, proto její postup bude rozebrán později. Produktem čtenářských dílen jsou zápisy z přečtené knihy, pro zvýšení poutavosti mohou být upraveny do podoby podvojných deníků, referátů či dopisů přátelům.

Průběh a uspořádání je časově flexibilní, umožňuje zkrátit či prodloužit jednotlivé části. Rovněž v ní platí stálá pravidla. Tím hlavním je, že se musí číst po celou dobu, nikdo nesmí nikoho při čtení vyrušovat. Žáci by měli mít vybraný text či knihu již před začátkem čtenářské dílny. Učitel by měl žákům objasnit cíle a důvody práce s knihou, správný postup a úkoly. Čtenářská dílna si neklade za hlavní cíl, aby žák přečetl co nejvíce stran knihy, ale aby textu porozuměl, pracoval s ním a interpretoval své myšlenky. V předchozích odstavcích bylo popsáno, jak by měla dílna fungovat podle RVP a pod vedením učitelů, jak na to

68) ŠLAPAL, Miloš. Dílna čtení v praxi. In: *Kritické listy. Čtvrtletník pro kritické myšlení ve školách*. 2007. č. 27, s.13

nahlíží žáci v článku na metodickém portále zabývajícím se touto problematikou. „Můj vztah ke čtení se určitě zlepšil. Je to taky tím, že máme hodinu čtení. Myslím si, že je to dobré a docela mě to i baví. Ale kdybychom neměli dělat zápisy a tak, tak bych určitě doma nečet.“ „Moje technická úroveň se oproti loňské třídě o hodně zlepšila. Předtím jsem četl jako prvňák. Koktal jsem, ztrácel jsem se v textu, ale letos je to pravý opak, čtu plynule a vím, kde jsem. Minulý rok jsem doma vůbec nečetl, připadalo mi to nudné, ale když jsem se letos začel do jedné knížky, tak mě to chytlo a teď čtu skoro pořád.“ „...Já jsem se, co se týče školy, v chování mnohem zhoršila, ale v četbě jsem přečetla asi o dvě knihy víc vloni. Protože mě číst nebaví, tak si musím vybírat nějaké horory, aby mě to začalo bavit a abych se do toho zažrala a nemyslela na to, jak na internetu zakládat blogy, jaký design tam mám dát, kolik anket tam musí být atd.“⁶⁹

Někdy může být i přes správný přístup pro učitele velmi náročné, aby u žáků vzbudil zájem o knihu. Proto vzniká mnoho sdružení, internetové diskuze, skupiny, ve kterých si učitelé navzájem vyměňují své zkušenosti se zvyšováním zájmu studentů o knihy. Jakým jiným způsobem lze ve škole přivést žáky ke čtení? Dle názorů pedagogů je dobrou cestou používat v hodinách aktivizační prostředky, tedy vést hodinu otevřeněji, využívat brainstorming, myšlenkové mapy, volné psaní či předvídání klíčových slov. U starších žáků bývá osvědčená metoda kostky, kde žáci nahlíží na situaci v knize nebo na knihu celou z různých úhlů pohledu. Za další velmi efektivní metodu může být považována metoda inzert, pětílístek, tabulka postav. Při výčtu aktivit rozvíjejících zájem o knihy nelze opomenout spolupráci škol s knihovnami, Velmi důležitá funkce na četbu byla zmíněna výše. Která je v dnešní době čím dál více viditelná. Některé školy a knihovny pořádají zajímavé přednášky či hlasité čtení na podporu a rozvoj čtenářství. Dalším faktorem, který má nezpochybnitelnou funkci při rozvíjení čtení, je spolupráce školy a rodiny. Některé školy pořádají dohromady s rodiči aktivity na podporu čtenářství.

69)ŠLAPAL, Miloš. Dílna čtení v praxi. In: *Kritické listy. Čtvrtletník pro kritické myšlení ve školách*. 2007. č. 27, s. 15

4. Dotazníkové šetření

Již první otázka byla zaměřená na frekvenci četby, tedy na to, kdy žák naposledy četl knihu. 39 % žáků osmé třídy odpovědělo, že naposledy četli včera. Před týdnem četlo 32 % žáků a 21 % četlo před měsícem. Pouze 7 % žáků před rokem. U žáků deváté třídy byly výsledky trochu odlišné. Pouze 29 % žáků této třídy četlo naposledy včera, stejná procenta pak vyšla v četbě před týdnem a měsícem. V deváté třídě zvolilo možnost četby před rokem 14 % respondentů. Co se týká žáků gymnázia, tak 50 % žáků tercie uvedlo, že četlo naposledy včera, 25 % před týdnem a 18 % před měsícem. Odpověď před rokem byla zastoupena 7 % podobně jako u stejně starých žáků základní školy. Žáci kvarty v 76 % odpověděli, že četli včera, pouze 4 % žáků četla před týdnem a 16 % před měsícem. Na rozdíl od stejně starých žáků základní školy na gymnázium pouze 4 % žáků četla před rokem.

V obdobném procentuálním zastoupení se vyskytly odpovědi na otázku, jak často žáci čtou. V této otázce byla na výběr možnost odpovědi, že čtou pouze povinnou četbu, či nečtou vůbec. Možnost četby povinné literatury zvolilo 25 % žáků osmé třídy a 18 % žáků tercie. U žáků deváté třídy se procenta shodovala (25 %) a žáci kvarty zvolili tuto odpověď v 20 %. Odpověď, že nečtou vůbec, nikdo z respondentů v osmé třídě nezvolil. V deváté třídě byla již 4 % nečtenářů, v tercii rovněž 4 % a v kvartě 8 %. Vliv na frekvenci četby mají podle zjištěných faktů i projekty, do kterých se školy zapojují. Projekty budou nastíněny na dalších stránkách. Další (pátá) otázka dotazníku se týkala typů knih, které žáci čtou nejraději. Žáci osmé třídy v 54 % zvolili, že nejraději čtou knihy, které si sami vyberou. Další část této třídy zvolila odpověď, že nejraději čtou texty v elektronické formě, konkrétně v 21 %. Po dívčích časopisech sáhne 7 % respondentek a po chlapeckých 11 % respondentů. Komiksy zajímají v této třídě pouze 4 % čtenářů. V deváté třídě podobně jako v osmé 54 % žáků uvedlo, že nejraději čtou knihy vlastního výběru. Mohlo by se to zdát překvapující, ale 21 % žáků této třídy odpovědělo, že má nejraději četbu sportovních časopisů, přičemž genderově počet dívek a chlapců je ve třídě vyrovnaný. Dále pak žáci uvedli, že se zajímají ve 4 % o tištěné noviny, dívčí časopisy, komiksy a elektronické texty. Žáci tercie též nejraději čtou knihy, které si sami vyberou v 54

%. Dále pak čtou dívčí časopisy, a to 24 %, 11 % rovněž rádo čte povinnou školní četbu v. Tištěné noviny je tolik nezajímají, jak vyplývá z dotazníku. Pouze 7 % zaškrtnulo tuto možnost. Žáci kvarty čtou rovněž nejradši knihy podle svého výběru, a to v 60 %, 20 % se zajímá o noviny, sportovní časopisy čte 12 % žáků.

Co se týká žánrů literatury, mezi žáky osmé třídy jsou velmi populární fantasy a dobrodružné knihy (61 %), dále pak upřednostňují detektivky (25 %) a knihy romantické (17 %). Fantasy a dobrodružné knihy preferuje také 50 % žáků deváté třídy. Rovněž mají v oblibě detektivky a knihy romantické. Žáci tercie zvolili v 57 % odpověď, že nejraději mají fantasy a dobrodružné knihy. Následují je detektivky (11 %). Dále 4 % respondentů vybrala knihy romantické, pohádky a poezii. Výsledky žáků kvarty jsou podobné předešlým odpovědím. Fantasy a dobrodružné knihy zvolili v 68 %. Knihy detektivní ve 20 % a 4 % zastoupení měly romantické příběhy, poezie a pohádky. Pouze tři žáci z těchto čtyř tříd zaškrtnuli, že čtou pohádky.

Následně jim byla pomocí dotazníku položena otázka, proč vůbec čtou. Žáci osmé třídy odpověděli překvapivě v 57 %, že čtou, protože je to baví. Jako další nejčastější odpověď na tuto otázku v 25 % byla zaškrtnuta odpověď, že čtou pouze kvůli povinné četbě ve škole. 18 % žáků zvolilo odpověď, že čtou kvůli získání nových informací. Žáci z deváté třídy nejčastěji zvolili možnost, že je baví číst, a to v 54 %, kvůli získání nových informací 25 % a kvůli škole čte 21 % žáků. Žáci tercie čtou v 64 % ze stejného důvodu, jako stejně staří žáci, tedy protože je to baví. Odpovědi, že čtou kvůli škole a kvůli získání nových informací zvolilo pouze 18 % žáků této třídy. Žáci kvarty odpovídali opět velmi podobně se žáky devátých tříd, tedy 68 % žáků kvarty čte, protože je to baví. Snahu o získání nových informací uvedlo 32 % a kvůli škole čte 20 % kvartánů.

V předchozí kapitole byly nastíněny nejčastější faktory, které ovlivní mladého čtenáře k četbě knížky - obal, cena, jméno autora, recenze nebo informace od kamarádů. Až 43 % žáků osmé třídy uvádí, že si knihu vyberou podle recenzí na

internetu nebo v reklamě. Dalších 39 % žáků uvedlo, že při výběru knihy dá na poutavost obalu a 18 % žáků se řídí radou kamarádů. U žáků deváté třídy rozhodují rovněž recenze, a to v 54 %. Za nimi je 39 % mladých čtenářů uveden jako rovněž důležitý obal a kamarádi mají rozhodující vliv na četbu pouze v 7 %. Na gymnáziu byly odpovědi opět velmi podobné. U žáků tercie má nejvíce vliv recenze na výběr knihy -54 %. Následuje obal se 32 % a názor kamarádů byl zastoupen ve 14 %. Žáci kvarty při výběru knih dají také nejvíce na recenze, a to v 60%, potom na obal knihy v 20 %, názor kamarádů má stejné procentuální zastoupení.

Následující otázka byla zaměřena na to, zdali si již někdy sami koupili knihu. Žáci osmé třídy v polovině případů uvedli, že si sami již nějakou někdy koupili. Většina jim však byla věnovaná, a to ve 43 %. Pouze 7 % žáků nevlastní knížky. Též polovina žáků deváté třídy si už nějakou knihu koupila a 44 % z nich knihu dostalo darem. V tercii vlastní knihy v 54 % případů. Také jim byly ve 46 % několikrát darovány a v tercii neexistuje student, který by žádnou knihu nevlastnil. V kvartě je situace podobná. Až 72 % žáků má vlastní knihy, 24 % žáků knihy pouze dostává a nikdy si žádnou nekoupilo a 4 % žáků nemají žádné knihy. Když mladí čtenáři knihu dostanou, tráví u ní určitý čas. Cílem následující otázky bylo zjistit, kolik času to je. Žáci osmé třídy zůstávají v 60 % u knihy, dokud ji nepřečtou, dalších 36 % jí věnují tolik času, kolik musí. Pouze 4 % u ní netráví žádný čas. V deváté třídě je to trochu jinak. Polovina žáků deváté třídy tráví u knihy pouze tolik času, kolik musí. Pouze 39 % devátáků zůstane u knihy, dokud ji celou nepřečte, a žádný čas u ní netráví 11 % žáků. Na gymnáziu v tercii tráví čas 61 % žáků u knížky tolik času, dokud ji celou nepřečtou v, 25 % jenom tolik, kolik musí, a žádný čas jí nevymezi 18 %. Až 60 % žáků kvarty čte knihu také najednou. 36 % respondentů z této třídy s ní stráví tolik času, kolik musí, a 4 % z nich s ní žádný čas netráví. Další otázka dotazníku měla za cíl zjistit, zdali si žáci s někým povídají o přečtené knize. Až polovina žáků osmé třídy si o obsahu knihy povídá se svými kamarády. Další část (25 % žáků) si o knížce povídá se svými rodiči a 21 % s někým jiným. Pouhá 4 % žáků si o knize povídá s učiteli. S kamarády si o knize povídá 39% žáků deváté třídy, 36% třídy si o knize povídá s někým jiným a s rodiči hovoří o knize 25 % žáků. Podobně jako v osmé třídě pouze 4 % žáků mluví o knize s učiteli, přičemž se

nejedná o povinnou četbu. V tercii si nejvíce povídají o knize rovněž se svými kamarády (46 %), s rodiči a s někým jiným 25 %. Překvapivě 14 % žáků z tercie diskutuje knihu s učiteli. Kvarta si o přečtených knihách povídá nejvíce s kamarády (60 %). S někým jiným je diskutuje 20 % žáků a 14% s rodiči.

Při četbě knihy záleží na prostředí, kde je čtena. Nejlépe se všem mladým čtenářům osmé třídy čte doma. V deváté třídě mladí čtenáři sice také rádi čtou doma (79 %), ale rádi čtou i v knihovnách, ve škole a venku. V tercii čtou nadále nejraději doma (v 72 %) a venku či v dopravních prostředcích až v 18 %. Naopak žáci kvarty čtou v 82 % nejraději doma a v knihovnách 18 %. Část dne, kterou žáci osmé třídy věnují četbě knihy, bývá v 88 % večer. Poté stejně rádi čtou ráno, o školních přestávkách a během cesty do školy v dopravních prostředcích. Též žáci deváté třídy majoritně v 93 % čtou nejraději večer a zbylých 7 % třídy nejraději čte v dopravních prostředcích. Velmi obdobné výsledky volili i žáci tercie. Většina si k četbě vybírá večerní čas (79 %) a zbylí žáci preferují četbu ráno či v dopravních prostředcích. Až 92% žáků kvarty si rovněž rádo čte večer. Četbu v dopravních prostředcích a ráno opět preferuje zbytek třídy rovnoměrně.

Důležitým cílem výzkumu bylo zjistit, co vlastně motivuje žáky k četbě. Téměř polovina žáků osmé třídy uvedla, že je motivuje vlastní výběr a vlastní zájem o knihy. Podobný vliv na četbu knihy má v 21 % rodina a škola. Může se to zdát překvapující, ale film motivuje žáky osmé třídy k četbě pouze ve 14 %. U žáků deváté třídy je rovněž největší motivací výběr knihy (v 63 %). Výběr knihy naopak u těchto žáků ovlivní ve stejném poměru 11 % škola nebo film. Rodina ani kamarádi na výběr knihy u těchto žáků velký vliv nemají. Žáci tercie si rovněž vybírají knihu podle vlastních zájmů v 63 %, na druhou stranu vliv školy a rodiny zaškrtno 21 % žáků. Film a kamarádi mají při výběru knihy pouze malé zastoupení. U žáků o rok starších se objevuje následující motivace. Vlastní zájem o knihu opět dominuje v 64 % odpovědí. U těchto žáků se jako u jediných zvýšilo procento vlivu filmu na motivaci. Až 20 % žáků kvarty motivuje film k přečtení knihy. Následuje škola a kamarádi, rodina nemá žádný vliv na výběr četby.

Jedna z otázek byla zaměřená na to, zdali mají žáci ve svém městě knihovnu, jestli o ní vědí a navštěvují ji. Ve většině případů byla knihovna v městě školy a žáci o ní věděli. Uvedli dokonce, že mají školní knihovnu. Co se týká otázky, zdali knihovnu žáci navštěvují, jejich odpovědi se liší. Zatímco v osmé třídě až 89 % žáků do knihovny někdy zajde, zbytek třídy tam chodí často a pouhých 11 % v městské knihovně nikdy nebylo. Zatímco pouhá polovina žáků deváté třídy do knihovny někdy zajde, tak 43 % těchto žáků v knihovně nikdy nebylo a 7 % žáků tam chodí docela často. U gymnazijních žáků v tercii přes 89 % žáků do knihovny někdy zajde, 7 % žáků tam chodí často a 4 % žáků nikdy v knihovně nebyla. I ve třídě kvarty chodí do knihovny přes 80 % žáků, 12 % dokonce často a 8 % tam nikdy mimo školu nebylo.

Zajímalo mě, zdali škola podle žáků spolupracuje s místní knihovnou či knihovnou v blízkém okolí a zdali se zapojuje do projektů napomáhajících rozvíjet čtenářskou gramotnost. Většina žáků osmé i deváté třídy v dotazníku uvedla, že jeho škola do projektu společně s knihovnou zapojena není. Gymnazijní studenti v tercii o spolupráci knihovny a svojí školy věděla, na druhou stranu většina žáků kvarty o ní nevěděla. Co se týká zapojení školy do rozvoje čtenářské gramotnosti, ve většině případů žáci základní školy samotní nevěděli, zdali se jejich škola účastní nějakého programu na rozvoj čtení, nebo si nebyli moc jistí. Na druhou stranu většina z nich znala názvy těchto projektů (Čtení pomáhá, Čtení ve vlaku). Žáci gymnázia jsou více obeznámeni o zapojení své školy do výše zmíněných projektů. A rovněž jako jejich vrstevníci ze základní školy.

Úplně poslední otázku v dotazníku měla zjistit zájem pubescentů o četbu novin, časopisů a tištěných periodik. Téměř polovina žáků osmé třídy, tedy 43 % četlo noviny den předtím, než jim byl rozdán dotazník, dalších 29 % je četlo před týdnem. Zbylí žáci nečetli noviny déle než rok. Po odevzdání dotazníků jsem se ptala, jestli jim vyhovuje číst periodika v tištěné podobě, či elektronické. Odpovědi se lišily v závislosti na tom, zda si rodiče tištěné noviny kupují, pokud ano, žáci čtou raději

tištěné noviny. V deváté třídě byly výsledky více vyrovnané, žáci četli noviny naposledy včera v 21 % odpovědí, před týdnem 32 % a zbylé odpovědi měsíc a rok byly zastoupeny v 25 % a 21 % odpovědí. U gymnazijních studentů se odpovědi velmi podobaly odpovědím jejich vrstevníků. Stejně jako oni preferovali četbu tištěných periodik, pokud je jeden z rodičů přinesl domů. Sami by si je nekoupili.

Cílem dotazníku bylo tedy zjistit, jak jsou na tom současní pubescenti se svým postojem ke knihám a četbě. Na počátku práce jsem si myslela, že rozdíly mezi odpověďmi žáků základní školy a žáků nižšího stupně gymnázia budou rozdílnější. Jak je vidět, nakonec se odpovědi vrstevníků z jiného města i jiné školy v některých otázkách překvapivě shodovaly i rozcházely. Můj prvotní názor, že nejvíce motivuje mladé čtenáře k četbě film, se zdá být nesprávný. Na druhou stranu mě velmi překvapilo, že obal má takovou „moc“ při výběru knihy mladým čtenářem. Dotazník potvrdil zájem žáků o fantasa dobrodružnou literaturu u chlapeckých respondentů a zájem o romantickou linku u dívčích respondentek. V následující kapitole budou uvedeny knihy, které zajímají nejvíce nejen respondenty dotazníků, ale i pubescentní čtenáře v českém prostředí.

Dále se také potvrdil fakt, že rodina a rodiče nemají takové slovo při výběru knihy pubescenta, jak ostatně ukázal samotný dotazník. Ale ani slovo kamaráda nemá takovou váhu, jak by se dalo předpokládat, což mě velmi zaskočilo. Dorůstající čtenář si tedy nenechá do výběru knih pro svou četbu příliš zasahovat, jediné snad školou (povinná četba). V této souvislosti jsou zajímavé odpovědi na četbu periodik. Jelikož valná většina žáků uvedla, že pokud mají doma tištěné periodikum, rodiče je kupují či odebírají, tak je respondenti dotazníku preferují více než noviny v elektronické podobě. Je tedy vidět jasný vliv rodiny a pravděpodobně záleží také na tom, jaký druh periodika rodina preferuje či zda o informacích s dětmi rodiče debatují.

3.2. Zapojení školy, podpora školy při četbě

Do dotazníkového šetření byli zapojeni žáci ze dvou škol. Obě dvě se určitou měrou aktivně zapojují do rozvoje čtenářství a čtenářské gramotnosti svých žáků, jak bude nastíněno níže. Začnu u školy základní. Je to škola, která je náležitě vybavena jak materiálně, tak i technicky. Kromě dobře vybavených učeben je součástí školy i knihovna, kam mají žáci přístup neomezený. Na škole jsou úspěšně realizovány předměty pomocí ŠVP. A to i výuku českého jazyky a literatury. V nichž se snaží všichni paní učitelky a páni učitelé napomáhat rozvoji zájmu žáku o četbu, ať již v samotných hodinách literatury, kdy s žáky hovoří o knihách, autorech i regionálních spisovatelích, prostřednictvím návštěvy knihovny jednou za pololetí, kde je pro ně připraveno čtení nahlas, setkávání se s regionálními spisovateli či přenocování v knihovně. Kromě toho má škola vlastní knihovnu, kterou se snaží obohacovat o knihy, o něž žáci jeví zájem. Sami mohou rozhodnout, kterou knihu má škola zakoupit, či nikoliv. Škola rovněž pořádá zájezdy do divadel na inscenace slavných děl, jazykové a projektové dny, kde se žáci setkávají nejen s českou literaturou, ale i literaturou cizojazyčnou a se s čtenářskými zvyky vrstevníků z jiných zemí.

Kromě těchto aktivit je škola zapojena od předloňského roku do projektu čtenářských dílen. Ty na této základní škole nejsou organizované tradičně v hodinách literatury, ale je jim věnován jeden celý den za čtvrt roku. Zástupkyně ředitele Mgr. Půtová říká: „*Žáci ve třídách či venku celý den i někdy celou noc čtou knihu, kterou si přinesou z domova podle vlastního zájmu. A mají čas na to, aby ji přečetli a aby se se svými spolužáky podělili o její děj. Následně z každé přečtené knihy vypracují zápis. Je zajímavé, že si mnohdy žáci ani neuvědomují, že se učí, nebo že dělají věci do školy. Přijde jim to jako volný den s knihou, který ale rádi opakují. Často se dopředu ptají, jaké knihy si mohou přinést. Jak jsem říkala, někdy čtou žáci celý den i celou noc. Je zde možnost přenocování v tělocvičnách či na chodbách nebo ve třídách.*“ Respondenti v mém dotazníku sice uvedli, že si příliš neuvědomují, že by se jejich škola nějak podílela na rozvoji čtenářské gramotnosti, ale v diskuzi po vyplnění dotazníku sami žáci říkali, že je takovéto blokové dny s knihou baví. Jedna

z respondentek dotazníku uvádí: „Vyhrazené dny a někdy i noci, které trávíme s knížkou, a následné povídání o ní mě baví, protože tento rok jsme začali číst svoje vlastní knihy ve škole! Mám k tomu i papírek, podle kterého vím, co mám psát! Čtení moc nemusím, ale baví mě víc.“

Druhá škola Gymnázium Benešov je školou, která má dobře zabezpečené materiální i technické podmínky pro své žáky. Má okolo třiceti učeben, laboratoří a dílen. Nedostatek školy lze vidět v tom, že je budova příliš malá pro současné požadavky na provoz školy (chybí odpovídající prostory pro školní knihovnu a informační středisko, klubovny pro volno časové aktivity. Škola nemá ani jídelnu ve své budově. I přestože škola nemá vlastní knihovnu, snaží se také ukázat svým žákům cestu ke knihám rovněž. Spolupracuje s místní knihovnou, pořádá různé zájezdy na divadelní představení, kam škola bere své žáky několikrát ročně. Zástupkyně ředitele z gymnázia tvrdí: „Žáci jezdí na inscenace známých autorů a po představení je nějaký čas věnován rozebrání díla, které viděli, a následně je porovnáno s četbou. To je také jedna z cest, jak přivést žáky k literatuře.“ I samotní žáci tuto aktivitu kvitují a mnohdy je divadelní inscenace ke knize přivede spíš než neustálé přemlouvání od rodičů a učitelů.

Na rozdíl od základní školy toto gymnázium nepořádá čtenářské dílny v časových intervalech jako základní škola, ale učitelé českého jazyka a literatury se snaží jednu hodinu v měsíci vyhradit prezentaci nejoblíbenějších knih žáků a následně o nich debatují. Všichni žáci gymnázia se rovněž účastní Čtení ve vlaku, které mají ve velké oblibě. Žáci kvitují setkávání se se známými spisovateli a následnou debatu nad jejich díly. V poslední době pořádá škola i literární večery v místních kavárnách, někdy v knihovně, kde sami žáci mohou prezentovat svá díla i širšímu publiku. Škola je také zapojena do sbírkového sdružení Čtení pomáhá.

5. Knihy, které zaujmou

Tato kapitola pojednává nejen o v současnosti nejpoblárnějších knížkách mezi mladými četnáři, ale také o výsledcích výzkumu. Budou nastíněny nejoblíbenější autoři a autorky a žánry respondentů dotazníku. Na následujících řádcích budou nastíněny knihy, které současné mladé četnáře baví. Nejčastěji si je kupují či půjčují v knihovnách. Je jasné (patrné), že mezi knihami budou převládat díla beletrijních autorů, taková která se mladým četnářům čtou snadno. Jen těžko bychom hledali zastoupení knih náročnějších. Daný výběr knihy nesouvisí pouze s věkem. Celkově je jasné, že si četnáři všech generací vyberou raději takové dílo, které odpovídá soudobým trendům a je pro ně méně náročnější, než dílo klasické.

Počátek jednadvacátého století se pyšní tím, že se autorům beletrie podařilo to, v co už nedoufali⁷⁰. Dokázali zvednout zájem o své knihy a to nejen u dospělých četnářů, ale i mladších, u nichž se po nástupu éry mobilů a počítačů v zájem o knihy nedoufalo. Ta, o které se říká, že přivedla nejen děti zpět k literatuře, se jmenuje J.K. Rowling. Jak se o této Angličance říká, je to autorka, která naučila děti opět číst a dospělé vrátila do dětství. V její nejslavnější éře četli téměř všichni. Je to tím, že ve svých knihách dokázala mistrně propojit dětský pohádkový příběh, svět kouzel a reálný svět lidský. Hranice těchto světů je téměř neznatelná a lehce překročitelná. Skloubila příběh dobrodružný, romantický i příběh na zamyšlení. Je lepší v životě přemýšlet, nebo jít slepě s davem? Dokážeme odpustit člověku, který dospívání změnil v utrpení? Jsou dobří lidé jen dobří bez sklonu k zlému chování? A co potom ti zlí? Autorka svým četnářům ukázala, že svět, ať na papíře nebo ve skutečnosti, není jenom černobílý. Téměř všichni četnáři, kteří si její knihy přečetli, se v nich našli. Harry Potter rovněž usnadnil dospívání mnoha pubescentů, pro které se jeho svět stal únikem od nesnesitelného dospívání⁷¹.

70) PEROUTKOVÁ, Aneta. *Recepce díla J.K. Rowling*. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka: 2014, s.5

71) PEROUTKOVÁ, Aneta. *Recepce díla J.K. Rowling*, s.16

V jejím úsilí pokračovali a pokračují mnozí spisovatelé a jak je vidět, daří je jim to. Ne sice v takové míře, ale mladé čtenáře jejich příběhy lákají. Zatímco Harry Potter je pro dnešní pubescentí příjemce pohádka, do popředí se dostávají příběhy na první pohled jiné, ale přece ne tolik odlišné. Tak to bylo, je a doufáme, že bude. Čtenářský žánrový zájem, jak ukázal dotazník i další ankety, se moc nemění. Zůstává velmi podobný. To, co se v tomto žánru mění, jsou autoři píšící v něm. V popředí žánrů, které nejčastěji mladí čtenáři a respondenti dotazníku uvedli, je fantasy a dobrodružná literatura. Tuto odpověď zvolilo nejvíce chlapeckých respondentů, jak vyplynulo z diskuse po odevzdání dotazníků. Ale i mladým respondentkám je žánr fantasy a dobrodružné literatury blízký. Knihám žánru fantasy literatury, jak ukázal dotazník a mnohé další výzkumy, čtenáři a čtenářky stále fandí. Na těch nejvyšších příčkách v zájmu čtenářů, i když se to může zdát překvapivé, se drží autor, jenž se považuje za jednoho ze zakladatelů tohoto žánru. Jedná se o Johna Ronalda Reuela Tolkiena a jeho slavné dílo Pán Prstenů. Tento příběh dokáže zaujmout čtenáře i dnes a je stále čtený. Názory mladých čtenářů na tohoto spisovatele jsou velmi ujednocené. „J.R.R. Tolkien pro mě zůstává spisovatelským bohem, kdykoliv mám udat nejoblíbenějšího autora, bez delšího přemýšlení říkám jeho jméno. Jeho představivost je nekonečná, čerpání ze severské mytologie originální, a ano, musel být trochu "trhlý", už jen když vytvořil tak rozsáhlý rodokmen všech národů Středozemě. Popis jeho historie a datování jednotlivých bitev je tak realistické, že si dodnes pamatuji, když jsem poprvé v dětství četla Pána Prstenů, že jsem si říkala, kdo z nás je tady mimo, já nebo spisovatel, že tuhle historii vůbec neznám..... Dostojevskij, Hemingway, Dickens....ti všichni dokázali velkolepé věci. Ale u mě bude v nejvyšší úctě vždy tento anglický profesor, jehož představivost dokázala stvořit celý nový svět⁷².“

Další autor, který stejně tak jako předchozí, dokázal ve své mysli a knihách vytvořit nový svět, kde sedm království ovládá sedm královských rodin a každá z nich ví, že ten, komu se podaří ovládnout železný trůn, tak ten ovládne celý známý svět. Jedná se o dílo spisovatele George R.R. Martina- Hra o trůny. Jeho knihy se do zájmu

72)SKEVEE.databazeknih.cz/autori/john-ronald-reuel-tolkien-7?c=all. [online]. 29.3. 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.databazeknih.cz/autori/john-ronald-reuel-tolkien-7?c=all>

čtenářů dostaly více až po seriálové adaptaci, přesto tyto knihy patří k jedněm z nejpopulárnějších v současnosti. Kromě seriálové podoby je to také proto, že jsou psané velmi netradičně. Každá kapitola je vyprávěna v 1. osobě tj. z pohledu jedné z hlavních postav. Čtenáři jsou seznamováni se stavby myslí postav, názory a vztahem k ostatním. Celý příběh je protkáno intrikami, láskou, nenávistí a ziskuchtivostí.

Obdobné motivy využívají ve svých knihách i další autoři- Suzanne Collins a její knihy *Hunger games*, ty před dvěma roky trhaly rekordy v oblíbenosti mladých čtenářů⁷³. V současnosti je zájem o její knihy menší, ale na žebříčku popularity se pohybují poměrně vysoko. Tuto spisovatelku a její knihy potkal stejný osud jako předcházející spisovatele- Julia Verna, Christophera Paoliniho či J.K. Rowling. Všichni zmiňovaní autoři dokázali svými knihami zaujmout celé generace čtenářů, ale jejich popularita je nižší. Je pravdou, že respondenti dotazníku jejich jména uváděli, ale méně často. Přesto jejich knihy mladí čtenáři čtou. Dalším žánrem, jenž respondenti uvedli jako druhý nejoblíbenější, byly detektivky. V nich dominuje jméno slavného Jo Nesba, jenž píše knihy dech beroucí, ale čtivé a originální. Hlavní hrdinové jsou sympatíci, ale autor dokáže mistrně propracovat vnitřní rozpoložení hlavních postav a prokreslit je. U chlapeckých příjemců je nutné zmínit *World of Warcraft*. Sérii původně počítačových her, kterou její tvůrci rozšířili též o deskovou i knižní podobu, bychom našli v žebříčku oblíbenosti vysoko. Podobně jako autobiografie známých sportovců. Mám na mysli životopisné knihy fotbalistů, hokejistů, tenistů či golfistů.

U respondentek dotazníku je v současnosti nejpopulárnější autor John Green. Jedná se o autora knih jako *Papírová města*, *Hvězdy nám nepřály* a *Hledání Alijašky*. Podle americké knihovnické asociace je právě jeho poslední zmiňovaný román zařazen do deseti nejlepších světových knih pro dorůstající čtenáře⁷⁴. Jedná se o příběh se strhujícím vyprávěním o dospívání a hledání sama sebe. Šestnáctiletý Miles, posedlý sbíráním posledních slov a mezi svými spolužáky spíše nepopulární, ho život získá zcela novou podobu, když přejde na internátní školu Culver Creek. Zde se rychle

73)PEROUTKOVÁ, Aneta. *Recepty díla J.K. Rowling*, s.46

74)PEROUTKOVÁ, Aneta.tamtéž., s.36

spřátelí se svérázným spolubydlícím a okouzující Alijaškou Youngovou. Miles se dostává do světa pro něj neznámého plného podvodů a provokací. Kniha je plná problémů, které trápí dospívající čtenáře. Ať již milostných problémů, uvědomování si, kde jsou hranice, za které je dobré nezajít, nebo neočekávaných zvratů. Kniha je zakončena na svůj žánr velmi netypicky, a to smrtí Alijašky, do které je hlavní hrdina zamilovaný.

I ve svých dalších knihách nechává autor své hrdiny zemřít. Tak je tomu i v příběhu *Hvězdy nám nepřály*, kdy hlavní hrdince Hazel Grace diagnostikovali ve třinácti letech rakovinu plic, teď je jí šestnáct a rakovina je v posledním stádiu. Hazel Grace tráví dny sledováním nekonečného pořadu Amerika hledá topmodelku a čtením dokola její oblíbené knížky *Císařský neduh* od holandského spisovatele Petera Van Houtena. Začne z donucení rodičů chodit do podpůrné skupiny, kde se schází lidé s rakovinou. Tam se seznámí Augustem Watersem, který má vlastní zkušenosti s bojem s rakovinou. Hazel začne trávit s Gusem hodně času. Gus jednoduše probudí v Hazel znovu chuť žít. Hazel si ale plně uvědomuje, jak málo času jí zbývá⁷⁵. A tak v knihách autora nečteme pouze příběhy o prvních láskách, které trvají celý život, ale čtenářky si mohou uvědomit hodnotu života a sílu podpory přátelství a rodiny. Na konci knih s takovým příběhem je její hrdina či hrdinka, která začínala svůj příběh jako nepochopený puberták, dospělou racionálně uvažující osobou. A i smrt a ztráta blízké osoby ji právě nasměrují do dospělého světa.

Dále pak mladé čtenářky velmi zaujala kniha autorky Jojo Moyesové: *Dívka, kterou si tu zanechal*. Jedná se o romantický příběh⁷⁶, ale plný napětí a dobrodružství. Příběh se odehrává v roce 1916, kdy francouzský malíř Édouard Lefevre odchází bojovat na frontu. Jeho mladé manželce Sophii zůstává její portrét, který namaloval před svým odchodem. Poté co městečko, kde Sophie žije, padne do rukou Němcům, ocitají se jeho obyvatelé na samé hranici absolutní bída a pro kousek chleba musejí často dát všanc i holý život. O sto let později dostane Liv Halstonová od svého muže darem působivý portrét mladé ženy, který koupil za pár šupů na ulici.

75) GREEN, John. *Hvězdy nám nepřály*. Vyd. 2. Praha: Euromedia, 2014. Yoli. 978-80-87543-14-6.

76) MOESOVÁ, Jojo. *Dívka, kterou si tu zanechal*.: Euromedia Group – Ikar, 2015. ISBN 978-80-249-2865-4 .

Posléze se ovšem ukáže, že obraz má nesmírnou cenu a rozhoří se boj o to, kdo je jeho skutečným vlastníkem. Samotné čtenářky tuto knihu kvitují pro její napínavý příběh, strhující děj a kniha je rovněž plná emocí a přitom nehraje na city. Pro některé je to pouze nenáročná oddechovka. Rozporuplné reakce čtenářek budí kniha, která se v dotaznících vyskytla poměrně často a stojí vysoko na žebříčku populárních knih. Jedná se o román amerického spisovatele Stephana Chbevskeho: *Ten, kdo stojí v koutě*. Opět se jedná o příběh dospívajícího hrdiny, který své problémy řeší psaním dopisů, jež nikdy neodešle⁷⁷. Pro některé čtenářky je jeho příběh motivující a inspirující. „*Taková kniha, které přečtete, uložíte do knihovny a zapomenete na ně. A pak jsou ty, které chcete mít po ruce, protože v nich máte podtržené věty, myšlenky, hezká slova.... Tohle je druhý případ*”⁷⁸. “ Pro další nikoliv.

Podobné rozporuplné reakce budí i kniha americké autorky Anthony Doer. Jedná se o knihu *Jsou světla, která nevidíme*. Příběh Marie-Laure, která žije se svým otcem v Paříži nedaleko přírodovědeckého muzea a muzea historie. V šesti letech Marie-Laure oslepne a otec jí postaví dokonalý model jejich čtvrti, aby si mohla ulice vštípit do paměti a byla schopná najít cestu domů. O šest let později Paříž obsadí nacisté a otec s dcerou prchají do opevněného městečka Saint-Malo, kde žije jejich vzdálený příbuzný. Neodjíždějí ale sami⁷⁹. Pro některé čtenářky je děj příliš nudný a nezáživný až s příliš nereálným ukončením, pro jiné se pak jedná o příběh velmi propracovaný a uvěřitelný. „*Ta nejlepší věc, kterou jsem za poslední dobu četla. Úžasné citlivá, dojemná a lidská. Do tří čtvrtin jsem se bála, kdy vyskočí masomlejn holokaustu a celé to křehké a jemné rozdrť napadrt’*. A když skeptik jako já něčemu uvěří, už to musí být prostě kouzlo”⁸⁰. “ Knize byla udělena Pulitzerova cena v roce 2015.

77) CHBOSKY, Stephen. *Ten, kdo stojí v koutě*. Vyd. 1. Praha: Brio, 2012. ISBN 978-80-7391-613-8.

78) SIRAEL. *Ten-kdo-stoji-v-koute-136815?c=all*. . [online]. 03 2016 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.databazeknih.cz/knihy/ten-kdo-stoji-v-koute-136815?c=all>

79) DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Vydání první. Brno: MOBA, 2015. ISBN 978-80-243-6760-6.

80) SIRAEL. *Jsou světla, která nevidíme-136815?c=all*. . [online]. 03 2016 [cit. 2016-04-28]. <http://www.databazeknih.cz/knihy/jsou-svetla-ktera-nevidime-247487?c=all>

Na rozdíl od předchozích let⁸¹ se na žebříčku populárních knih pro dívky neobjevují knihy J.L. Smith. Zdá se, že je éra příběhů o upírech pryč a je nahrazena novou. Překvapující se můžou zdát volby respondentek dotazníku, které uvedly, že je baví dnes číst knihy sester Austenových či Lewise Carola. Zmiňovaní autoři si jistě pozornost mladých čtenářek zaslouží. Podle mého názoru jejich popularitu vyvolaly výborné filmové adaptace s hvězdným obsazením. Nová filmové zpracování nepřináší popularitu pouze těmto knihám, ale všem výše zmiňovaným. Každá kniha, kterou jsem uvedla, se dočkala filmového zpracování a to ji, katapultovalo do středu zájmů mladých čtenářek.

Jak je vidět z předchozích stránek, existují knihy, které čtenáře baví a mají je rádi. Pak existují knihy, které tak rádi nečtou, ty jsou spjaté zejména s povinnou četbou ve škole. V současnosti existuje mnoho knih a autorů, kteří jsou velmi oblíbené a jejich knihy jsou čtené. Jedná se převážně o knihy, které jsou psané tak, aby byly pro mladé čtenáře atraktivní a čtivé. Atraktivnost a čtivost si jejich autoři zajistí reakcí na fanouškovské ohlasy. Tady ani v jedné výše zmiňované knize nechybí napínavý až velmi vyhrocený děj, romantická zápleтка, boj dobra se zlem a finální velkolepé rozuzlení. To již nemusí končit pouze šťastně, ale hrdina dosáhne svého i za cenu osobní ztráty, nebo v případě dívčích zájmů hrdina či hrdinka dospěje. Toto všechno pubescentí čtenář v knihách vyžaduje. A autor, který to respektuje, dosahuje v současnosti velkého zájmu a ocenění čtenářů. To, zda se jeho práce zalíbí i další generaci čtenářů, se teprve ukáže.

81)PEROUTKOVÁ, Aneta.tamtéž., s.36

6. Situace ve Velké Británii a jinde ve světě

Na začátku své práce, jsem si předsevzala, že v jejím závěru se budu zajímat o porovnání úrovně českých pubescentních čtenářů a čtenářské gramotnosti s ostatními v Evropě a zbytku světa. O porovnávání výsledků nejen čtenářské gramotnosti českých žáků se stará mezinárodní organizace PISA a OECD. Z posledních zveřejněných výsledků PISA v roce 2012⁸² vyplývá, že Česká republika dosáhla v porovnání s ostatními zeměmi (Rakousko, Itálie, Lotyšsko, Slovensko a Maďarsko) stejných výsledků. Čeští žáci se ve výsledcích pohybují okolo průměrných výsledků. V některých sekcích měření byly výsledky pubescentních respondentů mírně nadprůměrné a někde mírně podprůměrné. Výsledky českých žáků z roku 2009 se zlepšily. Ale porovnáme-li je pozorněji, zjistíme, že výsledky se sice zlepšily od roku 2003 či 2006, ale dále se nerozvíjí, zůstávají na úrovni z roku 2009. Úroveň čtenářské gramotnosti a ostatních gramotností se u nás tedy zatím nesnižuje, ale stagnuje. Nejnovější výsledky zkoumání v roce 2015 nejsou dosud zveřejněny z toho důvodu, že hlavní část tohoto výzkumu bude realizovaná ještě v tomto roce. Jedná se hlavně o šetření ohledně čtenářské gramotnosti.

Rovněž jsem uvedla, že se pokusím zmapovat situaci čtenářství a čtenářské gramotnosti ve Velké Británii. V porovnání se výsledky Velké Británie a jejich čtenářů od českých neliší⁸³. Aktivita a postup anglických škol tedy přiblížím. Zemi jsem si vybrala z toho důvodu, že se jedná nejen o odlišné státní zřízení, ekonomickou podporu, ale také o odlišnou mentalitu a zemi s jinými zvyky a tradicemi. A všechny tyto faktory hrají ve školství a i v podpoře čtenářství nezpochybnitelnou roli. Zájem o vzdělání je globálně ve Velké Británii veliký, nejen zájem, ale i jeho podpora a realizace. Do školského sektoru je vkládána velká podpora ze strany vlády i širší veřejnosti.

82) RNDr. PALEČKOVÁ, Jana, TOMÁŠEK Vladislav, PhDr. BAST.Josef, Ph.D., Mgr. BLAŽEK,Radek, Mgr. BOUDOVÁ, Simona. *Hlavní zjištění PISA2012*. Praha: Comunica.a.s., s. 21
83)) RNDr. PALEČKOVÁ, Jana, TOMÁŠEK Vladislav, PhDr. BAST.Josef, Ph.D., Mgr. BLAŽEK,Radek, Mgr. BOUDOVÁ, Simona. *Hlavní zjištění PISA2012.s. 25*

A stejně jak Angličané vědí, že podporovat vzdělávání je důležité, tak také vědí, že se žákům jejich základních a středních škol nevyhnul problém, který trápí většinu národů. A to snížení úrovně čtenářské gramotnosti, jak bylo vidět ve výzkumech. I angličtí žáci začali knihy odkládat a věnovat se jiným zájmům spojených s nástupem elektroniky. Na sestupnou tendenci úrovně čtenářské gramotnosti začali upozorňovat experti již před několika lety⁸⁴. A začala se rozvíjet snaha jako v České republice, o opětovné navyšování úrovně čtenářské gramotnosti. Některé programy a aktivity se ujal, některé nikoliv.

Avšak nejdůležitější pro tyto projekty je podpora čtenářství již od začátku v pre-primárním věku jak ve své studii uvádí Kimber Malmgren a Beverly Trezek⁸⁵. Ti se také zabývají rozvojem čtení a projekty, které tomu napomáhají. Autoři studie soudí, že nejdůležitější je začít s podporou u dětí ve školkách. Protože umění číst, četba a čtenářská gramotnost rozvíjí celého člověka a již tyto počátky rozvoje zužitkuje dítě ve styku s ostatními. S četbou přichází poznání, nejde jen o děj v knížce, ale také o jazyk, styl a žánr, slovní zásobu a gramatické pravidla. Se správným přístupem dokáže pak čtenář porozumět literatuře jako celku. Autoři také uvádí, že z podpory čtenářů se nesmí vynechat kromě školy také rodina a skupiny kamarádů. Rodina jako primární socializační skupina dává první impulsy k zájmu o literaturu. Rodina jako první seznamuje své děti se systémem hlásek a znaků, ale také s obsahem knih. V určitém věku je mladému člověku pomoc rodiny spíše na obtíž a o knihách a četbě se začne více bavit se svými vrstevníky. S tím, že pubescenti se ohledně knih spíše ztotožní s názory svých spolužáků než rodičů, souhlasí i Jo Fletcher⁸⁶. Ten se ve své studii zabývá úrovní čtenářské gramotnosti pubescentů ve Velké Británii a na Novém Zélandu. Upozorňuje v ní, že tito čtenáři se nacházejí v kritickém věku a je potřeba pomoc rodiny, přátel a školy.

84) PALEČKOVÁ, Jana, Vladislav TOMÁŠEK a Josef BASL. *Hlavní zjištění výzkumu PISA 2009: umíme ještě číst?* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2010 [cit. 2015-11-18], 51 s. Dostupné z: <http://img2.ct24.cz/multimedia/documents/23/2281/228041.pdf>

85) FLETCHER, Jo. In: Routledge. *A review of effective reading literacy practices for young adolescent* 2014. s. 267

86) FLETCHER, Jo. In: Routledge. *A review of effective reading literacy practices for young adolescent* 2014. s. 269

V práci zpochybňuje neustálé vměšování státu do vzdělání. Zdá se mu neefektivní neustálé testování učitelů a jejich přezkušování a testování jejich schopností. Podle jeho názoru by bylo daleko efektivnější více se věnovat výsledkům jejich práce než pedagogy neustále rekvalifikovat.

Podpora čtenářství je důležitá čtenářství i v pozdějším věku. Zejména v době pubescentní, jelikož v této době mladý čtenář balancuje mezi dětstvím a dospělostí. Kotvu a pomocnou ruku může hledat v literatuře. Vyznat se v literatuře, autorech a jejich dílech, bývá pro mladé lidi nesnadné, pomocnou ruku jim tedy mohou podat pedagogové. Ať již v jejich dobrovolném zájmu nebo je k literatuře přivedou na hodinách. Se zajímavým modelem přišli právě zmínění autoři článku Dominic Griffiths a Kevin Woods⁸⁷. Tvrdí, že navyšování zájmu o literaturu se dá realizovat i v hodinách výtvarné výchovy, kdy žáci pracují s textem a s písmeny jako se symboly, které působí odlišně na různé čtenáře. Žáci s textem nepracují jako s celkem, ale části textu stříhají, vystříhávají určitá slova, slova domalovávají či text domýšlí. Další věcí, kterou se autoři zabývají, je způsob čtení. Zatímco podle jejich názoru je čtení potichu lepší pro rozvoj plynulosti, tak čtení nahlas přispívá k rozvoji skupinové práce. Čtenáři se nebojí vyjadřovat myšlenky a dokáží debatovat o knize lépe. Ve studii je také nastíněna otázka použití nových technologií. Na jednu stranu autoři studie soudí, že počítače jsou dobrým pomocníkem při práci v hodinách i během hodin literatury. Praktický učitel dokáže se svými studenty pracovat s elektronickými texty nebo z nich může zadávat domácí cvičení.

Na alarmující situaci v nezájmu mladých žáků ve Velké Británii o knihy upozorňují autoři následující studie⁸⁸ Laurie Elish Pipper, Linda Soods a Kathly Schweingendorf. Ve své práci tvrdí, že učitelé mají před sebou těžký boj, kdy se mají snažit navyšovat zájem žáků o literaturu, přičemž žáci střední školy (14 a 15 let) tráví většinu dne se svým iphonem a tabletem. Výpovědi samotných žáků ukazují, že

87) GRIFFITHS, D. a K. WOODS. In: *British Journal Of Special Education*. December 2010, School processes in providing reading support in GCSE examinations. s.188.

88) PIPER, Laurie, Linda, S., SCHWINGENDORF. *Scaffolding High Scholl Students reading of complex texts using linked text sets*.s. 17

i když mají čas, tak mnohem raději ho tráví jinak než nad knihou. A pokud musí nějakou knihu přečíst, nastudují si její obsah na internetu⁸⁹. Sami pak nevidí význam toho, proč by měli číst či používat slovníky a encyklopedie, když všechno dokáží během minuty najít na internetu⁹⁰. Přestože se jim učitelé snaží vysvětlit, že kniha není pouze o čtení a ději, ale také o předání informací a zkušeností, mladé čtenáře tím k literatuře nenasměrují. Jeden nejmenovaný učitel se snaží své žáky přimět číst pomocí obdoby čtenářských dílen. V nich si žáci sami vybírají co a kdy budou číst. Dílo i autora začleňují do kontextu literatury a pan učitel se snaží přimět žáky diskutovat o ději. Jeho úspěch je jen částečný. Některé žáky projekt baví a aktivně se zapojují, jiní se nezapojují. Proč by měli, když ostatní také nečtou a přece by se neshodili, že by četli před svými spolužáky, když to nikdo nedělá⁹¹.

S projektem čtenářských dílen a jeho realizací přišel i další autor studie Shari Sabeti⁹². Ten ve své studii představuje vlastní projekt realizovaný na skotské střední škole. Jelikož si jako pedagog všiml úbytku zájmu svých studentů o literaturu, rozhodl se, že se pokusí jejich zájem navýšit. Sám si dobře uvědomil, že čtení je proces individuální, stejně záleží na hodně aspektech, které zájem o knihy dokáží ovlivnit. Jedná se především o školu a rodinu. Jako učitel mohl pomoci svým žákům proniknout do literatury, ale musí být nejprve on sám přesvědčený o tom, že jej literatura baví. Autor si myslí, že učitelův zápal o dané téma dokáže přejít na studenty, kteří se jím inspirovaní. Založil si proto ve škole dobrovolný čtenářský kroužek, který byl otevřený všem studentům střední školy. Docházka byla nepovinná, povinností bylo přinést si na každé sezení knihu nebo alespoň poslouchat výklad příběhu z knihy od svých spolužáků. Aby byl kroužek efektivní, všechny knihy, které studenti měli přinést, si také přečetl.

Následně s nimi nad knihami diskutoval. Přestože začátky kroužku byly pozvolnější, po několika měsících docílil Shari Sabeti toho, že žáci knihy do kroužku nosili a povídali si o ději, ale knihy rádi předčítali nahlas a střídali se ve čtení. Mnozí si

89)PIPIER, Laurie, Linda, S., SCHWINGENDORF. cd. s. 21

90) Tamtéž, s. 25

91) Tamtéž, s. 27

92)SABETI S. 'A different kind of reading': the emergent literacy practices of a school-based graphic novel club. *British Educational Research Journal*. October 2013, 39(5), s. 837.

uvědomili, že postavy v knihách jsou jim sympatické, méně sympatické, či jim připomínají je samotné. Autor studie si uvědomuje, že taková spolupráce je časově náročná, ale výsledky se dostaví.

Domic Griffiths a Kevin Woods⁹³ ve své další studii upozorňují, že čtení pomáhá i žákům s poruchami učení. Pozitivní vliv četby dokumentují na žácích s různými druhy dyslexií. Čím více tihle studenti čtou, tím více se jejich poruchy snižují. Důležité je správné vedení těchto jedinců od učitele. Ten by jim měl připravovat texty, které jsou pro ně snadno pochopitelné a srozumitelné. Rovněž by jim měl zajistit dobrou atmosféru, aby se cítili pohodlně a nestresovaně. Měl by také upoutat jejich zájem a utužovat jej. Autoři studie také zjistili, že dlouhodobý zájem o čtení a samotné čtení zvyšuje nezávislost jedince a jeho sebeuvědomění. Se zvyšováním sebevědomí nejen handicapovaných žáků pomocí čtení souhlasí i Kristen R. Strom⁹⁴. Dle jejího názoru je to úkol učitele jednadvacátého století. Autorka tvrdí, že učitelům nemá jít o to, aby jejich studenti přečetli co nejvíce knih, ale aby z nich získávali poznatky, které je budou utvářet nejen jako čtenáře, ale také jako nezávislé jedinečné osoby. A učitel by se měl snažit poznat osobnost každého žáka. A každému čtenáři by měl dát prostor se rozvíjet a získávat vědomosti.

Do aktivit jsou podobně jako v České republice zapojeny také ve Velké Británii knihovny a projekty podporující čtenářství. Jedním z největších projektů je Word for lifes. Jedná se o podpůrný projekt, který řídí svaz knihkupců a knihovníků. Pořádá aktivity spojené s čtením. Mezi další aktivity se řadí též projekt State National Trues, který řídí, vede a koordinuje práci všech knihoven a programů na rozvoj čtenářství a čtenářské gramotnosti. Projekt klade velký důraz na rozvoj čtení již od útlého věku jedince a podporuje ho po jeho celý život. S podporou vlády se věnuje spolupráci škol a knihoven. Zapojuje veřejnost do dění v knihovnách ať již regionálních či národních.

93)GRIFFITHS, D. a K. WOODS. School processes in providing reading support in GCSE examinations. *British Journal Of Special Education*. December 2010, 37(4), s. 186

94)STROM, Kristen. In: Liinios reading counsil journal. Creating Engaged Readers: Making space for Literacy Development in all content Areas. Unigted kingdom. s. 21

Angličtí knihovníci se snaží, aby jejich čtenáři měli přístup ke knihám co nejrychleji a nejpohodlněji. Proto se snaží skupovat co nejvíce nových knih, a to i v elektronické formě a nabízejí je svým čtenářům. Podobně jako Česká republika je také Velká Británie členem Evropské pracovní skupiny pro podporu čtení. Cílem této jedinečné evropské platformy je výměna znalostí, zkušeností a konceptů a společné vyvíjení nové strategie pro propagaci čtení. Zájem anglických čtenářů o knihy je velmi podobný jako u českých čtenářů. Nejvíce mají angličtí čtenáři v oblíbě žánr fantasy, detektivní žánr a romantický. Na seznamu nejoblíbenějších spisovatelů figuruje velmi vysoko J.R. Tolkien⁹⁵, G.R.R. Martin a J.K. Rowling. Mezi nejčtenější knihy mladých čtenářů patří Hra o trůny, Hobbit a Hunger Games.

Celkově lze tedy říci, že i když české a britské čtenáře dělí mnohé kulturní, historické a mentální rozdíly jejich vývoj je velmi podobný. A přestože se ve Velké Británii začali problematikou čtenářství zabývat dříve než v České republice a připravovali na rozvoj čtenářství mnoho a mnoho aktivit výsledky s českými žáky jsou srovnatelné. Podle mého mínění je to tím, že britští žáci si navykli na určitou sice moderní metodu při rozvíjení četby a navyšování čtenářské gramotnosti a zlepšili se, ale dále pak nebyly vymyšleny nové plány na další rozvoj jejich dovedností. Metody začaly stagnovat, žáci se navykli na tyto metody a jejich píle v četbě začala též velmi uvatat.

95)TOP 10/UK-Top-10.html. *UK Top 10 books*. [online]. 23.5.2016 [cit. 2016-05-23]. Dostupné z: <http://www.lovereading.co.uk/genre/t10>

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zjistit, porovnat a zhodnotit míru čtenářství čtenářů v pubescentním věku na základní a střední škole. Měly být nastíněny aktivity na její rozvoj a knihy, které mladé čtenáře v inkriminovaném věku zaujímají. V závěru práce měla být vyhrazena kapitola, která nastíní úroveň čtenářské gramotnosti ve Velké Británii ve srovnání s českým čtenářem. Myslím si, že práce své cíle splnila.

Není nutné zodpovídat otázku, proč byla tato práce napsána. Jako budoucí pedagožku mě zajímalo, jak jsou na tom s úrovní čtenářské gramotnosti současní pubescentní čtenáři. Protože žáky v tomto věku budu jednou učit, zajímalo mě, jak a co mi může pomoci při zvyšování zájmu žáků o literaturu. Překvapivé pro mě bylo zjištění, že rozdíly mezi žáky základní školy a gymnázia, ať již v zájmu o literaturu, žánry, čas určený pro čtení, tak všechny tyto rozdíly byly minimální. Čekala jsem, že rozdíly budou mnohem větší. Že se druh školy více podepíše na jejich zájmu. Zajímavé bylo také zjištění, že filmová produkce zájem o její četbu tolik nenavýší. Před zpracováním dotazníku jsem byla přesvědčená, že právě film nebo seriál se podílí na zájmu o knihy v mnohem větší míře. Co bylo méně překvapující byl fakt, že v zájmu o knihy mladí čtenáři nedávají na rady a doporučení rodičů, ale vybírají si sami. V mladším věku berou názor rodičů vážně, v pubertálním ho naopak odmítají. Vůbec pak zde neplatí předpoklad, že čím mají rodiče doma více knih, tím raději jejich potomci čtou a zajímají se o knihy. Na druhou stranu překvapením pro mě nebylo, že žáci dají při výběru knih na vizuální dojem z obalu knihy a na radu kamarádů.

Bála jsem se, že zájem pubescentů o knihy bude nižší. Mile mě tedy překvapilo, že mladí lidé navzdory některým poplašným zprávám stále čtou. Je pochopitelné, že se jejich zájem o četbu odvíjí od genrové odlišnosti, sociálního zázemí, přístupu a myšlení o knihách. Přes všechny okolnosti i včetně mnohdy negativního vlivu elektroniky se dá konstatovat, že mladí čtenáři stále čtou. Alespoň pár knih za měsíc

či rok. Přestože se od nás Angličané liší mentalitou, kulturním i ekonomickým zázemím a historickým vývojem, jejich mladé čtenáře trápí stejný problém jako ty naše. Odborná i širší veřejnost se snaží situaci vylepšovat. Odborníci, rodiče, učitelé, všichni jsou ve svých snahách podporováni vládou. Jejich snaha i před velké odlišnosti obou zemí vyznívá naprosto stejně. Nelze ale přehlédnout, že právě díky lepšímu ekonomickému zázemí je situace v Británii maličko lepší. Ale Česká republika a ve svém snažení nepolevuje. Zda-li se snaha obou zemí na podporu čtenářů, vyplatí ukáže čas.

Seznam použité literatury:

Publikace:

ALTMANOVÁ, Jitka, FALTÝN, Jaroslav, Katarína NEMČÍKOVÁ a Eva ZELENDOVÁ (eds.). *Gramotnosti ve vzdělávání: [příručka pro učitele]*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. ISBN 978-80-87000-41-0.

BUBENÍČKOVÁ, Petra. *Kontexty čtenářství a čtenářské gramotnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. ISBN 978-80-7435-165-5.

Čtenářství, jeho význam a podpora: výzkum, teorie a praxe v České republice a Spolkové republice Německo: přednášky z odborného semináře pořádaného Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR a Goethe Institutem Praha dne 19. listopadu 2007 v Goethe Institutu v Praze. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2008. Aktuality SKIP. ISBN 978-80-85851-18-2

DOLEŽALOVÁ, Jana. *Funkční gramotnost - proměny a faktory gramotnosti ve vztazích a souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-115-5.

DUDÁKOVÁ, Petra, 1969-Cvičebnice (ne)uměleckých komunikátů k rozborům / Petra Dudáková, Martin Schacherl. -- 1. vyd. České Budějovice : Vlastimil Johanus, 2012. -- 316 s. : il. ; 25 cm + 1 CD-ROM ISBN 978-80-87510-08-7

GEJDUŠOVÁ, Ivana. *Rozvíjení klíčových kompetencí žáka ve vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace* Ostrava : Ostravská univerzita, 2008 ISBN 978-80-7368-445-7

Inspirace z knihy: RIEF, Sandra F. *Nesoustředěné a neklidné dítě ve škole: praktické postupy pro vyučování a výchovu dětí s ADHD*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 80-7178-287-4.

HOMOLOVÁ, K. *Čtenářství pubescenta v jeho subjektivním pohledu. Svět výchovy a vzdělávání v reflexi pedagogického výzkumu*. České Budějovice: JČU, 2007. ISBN 978-80-7394-061-4.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. Psyché.

LEDERBUCHOVÁ, L.1997. *Didaktická interpretace uměleckého textu jako metoda literární výchovy II*. Plzeň : ZČU 1997. ISBN 80-7082-364-X

LEDERBUCHOVÁ, L. 2004. *Dítě a kniha : o čtenářství jedenáctiletých*. Plzeň : Nakl. Aleš Čeněk, 2004, ISBN 80-86898-01-6

LEITNEROVÁ, Jana. *Využívání literatury pro děti v mateřských školách*. Brno: Masarykova univerzita,

KALHOUS, Z., OBST, O. et al. 2002. *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X

MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*. Vyd. 2. Překlad Olga Trávníčková. Brno: Host, 2012. ISBN 978-80-7294-714-0.

MLČOCH, Miloš, Komunikační výchova a školská praxe / [Miloš Mlčoch a kolektiv]. -- 1. vyd.

Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. -- 236 s. : il. ; 21 cm.

(Kolektivní monografie)

ISBN 978-80-244-3016-4

PETROŠOVÁ, Karla. *Vznik a vývoj bibliopsychologie*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví, 2005.

PEROUTKOVÁ, Aneta. *Recepce díla J.K. Rowling* . Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka: 2014, s.5

PLAMÍNEK, J. *Komunikace a prezentace. Umění mluvit, slyšet a rozumět*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2706-6

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

RNDr. PALEČKOVÁ, Jana , TOMÁŠEK Vladislav, PhDr. BAST.Josef , Ph.D., Mgr. BLÁŽEK,Radek, Mgr.BOUDOVÁ, Simona. *Hlavní zjištění PISA2012*. Praha: Comunica.a.s.,

SKALKOVÁ, J. 1999. *Obecná didaktika*. Praha : ISV nakladatelství, 1999. ISBN 80-85866-33-

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme? : obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize : (2007)* . Vyd. 1. Brno : Host, 2008. 207 s. ISBN 978-80-7294-270-1 (Host), ISBN 978-80-7050-554-0 (NK ČR).

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁŠOVÁ, Lidmila a Milena ČERNÁ. *Bibliopedagogika: vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických fakult studijních oborů 72-36-8*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989

VĚŘÍŠOVÁ, Irena. *Kudy vede cesta ke čtenáři? : rozvoj dětského čtenářství na druhém stupni základní školy*. Praha : GAC, 2007. Vyd. 1. 218 s. ISBN 978-80-254-0669-4.

ZACHOVÁ, Alena. *Rozměry čtenářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2012. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-233-1.

Články

BLAŽEK, Miroslav. Biblioterapie. *Inflow* [online]. 2008, ročník I., číslo 6 [cit. 2015-12-13]. Dostupné z WWW:<http://www.inflow.cz/files/inflowpriloha/Priloha6_2008.pdf>.

ČERNÁ, M. a E. Křivá. Četba v léčebném procesu. Výzkum čtenářských aktivit handicapovaných pacientů. *Čtenář*. 1994, č. 7/8, s. 230

GRIFFITHS, D. a K. WOODS. In: *British Journal Of Special Education*. December 2010, School processes in providing reading support in GCSE examinations. s.188-198

GRIFFITHS, D. a K. WOODS. *School processes in providing reading support in GCSE examinations. British Journal Of Special Education. December 2010, 37(4), s. 186- 211*

HOMOLOVÁ, Kateřina. Kniha a pubescentní čtenáři. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. 2007,[cit.20160113].Dostupné z WW<<http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspxid=959&idr=8&idci=20>>.

FLETCHER, Jo. In: Routledge. *A review of efective reading literarcy practies for young adolescent* 2014. s. 265-283

KAVANOVÁ, Olga. Zpráva z konference *Současnost literatury pro děti a mládež*. *Inflow: informatik journal* [online]. 2009, roč. 2, č. 4. [cit. 2010-11-19]. Dostupné z [www:<http://www.inflow.cz/zprava-z-konference-soucasnost-literatury-pro-deti-mladez>](http://www.inflow.cz/zprava-z-konference-soucasnost-literatury-pro-deti-mladez).

KRUSZEWSKI, T. Biblioterapia w działaniach placówek opiekuńczo-wychowawczych. Toruń, 2006,s.51-52 i biblioterapia w pedagogice specjalnej. Warszawa, 1994, s. 11-13

OPATRÍLOVÁ, Dominika. Při výběru knihy ovlivňuje studenty hlavně obal nebo doporučení. *Generace 20* [online]. 2015 [cit. 2016-01-13]. Dostupné z WWW:<<http://www.generace20.cz/kulturapri-vyberu-knihy-ovlivnuje-studenty-hlavne-obal-nebo-doporuceni>>.

PALEČKOVÁ, Jana, Vladislav TOMÁŠEK a Josef BASL. *Hlavní zjištění výzkumu PISA 2009: umíme ještě číst?* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2010 [cit. 2015-11-18], 51 s. Dostupné z:<http://img2.ct24.cz/multimedia/documents/23/2281/228041.pdf>

PIPIER, Laurie, Linda, S., SCHWINGENDORF. *Scaffolding High Scholl Students*

PETR, Jaroslav. Co se děje v mozku teenagerů? In: *Psychologie dnes*, roč. 15, r. 2009, č. 11,

SABETI S. 'A different kind of reading': the emergent literacy practices of a school-based graphic novel club. *British Educational Research Journal*. October 2013, 39(5), s. 837-845

ŠLAPAL, Miloš. Dílna čtení v praxi. In: *Kritické listy. Čtvrtletník pro kritické myšlení ve školách*. 2007. č. 27, s. 13–20, ISSN 1214–5823.

VANÍČKOVÁ, Vanda. Žáci o hodnotě čtení a literatury. In: *Komenský: odborný časopis pro učitele základní školy*. Brno: Akademie Jana Amose Komenského, roč. 138, č. 3 (březen 2014) (2013/2014), s. 22-25. ISSN 0323-0449.

Elektronické texty a související literatura:

Celéčeskočtédětem.cz. *Aktuality* [online]. 2016 [cit. 2015-12-18]. Dostupné z WWW: <<http://celeceskocdetem.cz/>>.

DOERR, Anthony. *Jsou světla, která nevidíme*. Vydání první. Brno: MOBA, 2015. ISBN 978-80-243-6760-6.

Databazeknih.cz. *Souboj knižních obálek* [online]. 2016 [cit. 2016-01-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.databazeknih.cz/blog/souboj-kniznich-obalek-108-5148>>.

DOČKALOVÁ, Michaela. Podle čeho si vybíráme knihu? *Studentpoint.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.studentpoint.cz/261-nazory-a-komentare/7616-podle-ceho-si-vybirame-knihu#.VrzcqI-cHIU>>.

DOČKALOVÁ, Michaela. Podle čeho si vybíráme knihu? *Studentpoint.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.studentpoint.cz/261-nazory-a-komentare/7616-podle-ceho-si-vybirame-knihu#.VrzcqI-cHIU>>.

GREEN, John. *Hvězdy nám nepřály*. Vyd. 2. Praha: Euromedia, 2014. Yoli. 978-80-87543-14-6.

CHBOSKY, Stephen. *Ten, kdo stojí v koutě*. Vyd. 1. Praha: Brio, 2012. ISBN 978-80-7391-613-8.

MOESOVÁ, Jojo. *Dívka, kterou si tu zanechal.*: Euromedia Group – Ikar, 2015. ISBN 978-80-249-2865-4 .

KORDASOVÁ, Veronika. Projekty na doporučení četby v České republice a projekt Čte(Sy)Rád. *Inflow: information journal* [online]. 2010, roč. 3, č. 9 [cit. 2016-05-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.inflow.cz/projekty-na-doporucovani-cetby-v-ceske-republice-projekt-ctesyrad>>. ISSN 1802-9736.

SKEVEE.databazeknih.cz/autori/john-ronald-reuel-tolkien-7?c=all. [online]. 29.3. 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z:<http://www.databazeknih.cz/autori/john-ronald-reuel-tolkien-7?c=all>

SIRAEL. [Ten-kdo-stoji-v-koute-136815?c=all](http://www.databazeknih.cz/knihy/ten-kdo-stoji-v-koute-136815?c=all). . [online]. 03 2016 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.databazeknih.cz/knihy/ten-kdo-stoji-v-koute-136815?c=all>

SIRAEL. [Jsou světla, která nevidíme-136815?c=all](http://www.databazeknih.cz/knihy/jsou-svetla-tera-nevidime-247487?c=all). . [online]. 03 2016 [cit. 2016-04-28]. <http://www.databazeknih.cz/knihy/jsou-svetla-tera-nevidime-247487?c=all>

Spy.cz. *Řekni mi, co čteš, a já ti řeknu, kdo jsi. Známe!* [online]. 2014 [cit. 2015-12-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.spy.cz/zabava/24524-rekni-mi-co-ctes-ja-ti-reknu-kdo-jsi-zname>>.

ŠKOLA, Michael a Railreklam, spol. s.r.o. *Festival autorského Čtení ve vlaku* [online]. 2015 [cit. 2016-3-12]. Dostupné z www: <<http://www.ctenivevlaku.cz/>>.

TOP 10/UK-Top-10.html. *UK Top 10 books*. [online]. 23.5.2016 [cit. 2016-05-23]. Dostupné z: <http://www.lovereadng.co.uk/genre/t10>

OBEC SPISOVATELŮ.<http://www.obecspisovatelů.cz/>. [online]. 25.5.2016 [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: <http://www.obecspisovatelů.cz/>. *Http*

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 2016-15-05]. Dostupné z WWW:<http://www.nuv.cz/file/433_1_1/>.

Příloha B

Dotazník

Kdy sis naposled četl(a) knihu?

- a) včera
- b) před týdnem
- c) před měsícem
- d) bude to rok

Kdy sis naposledy četl(a) noviny, časopisy?

- a) včera
- b) před týdnem
- c) před měsícem
- d) bude to rok

Jak často čteš?

- a) každý den
- b) několikrát do týdne
- c) několikrát do měsíce
- d) jen když musím (doporučená četba)
- e) nečtu vůbec, nebaví mě to

Co čteš nejraději?

- a) noviny
- b) dívčí časopisy
- c) sportovní časopisy
- e) doporučenou četbu (ze školy)
- f) komiksy
- g) elektronické texty
- h) knížky, které si vyberu
- i) nečtu vůbec

Tvůj oblíbený žánr literatury?

- a) detektivky
- b) fantasy a dobrodružné knihy
- c) romantické knihy
- d) pohádky
- e) poezie

Proč čteš?

- a) baví mě to
- b) kvůli škole, povinná četba
- c) kvůli novým informacím

Podle čeho si vybíráš knížku?

- a) podle obalu
- b) podle recenzí
- c) podle kamarádů
- d) podle ceny
- e) podle počtu ilustrací

Už jsi si někdy koupil knihu sám(a)?

- a) ano, mám už několik vlastních knížek
- b) ne, všechny jsem dostal(a)
- c) nemám vlastní knížky

Kolik času strávíš u knížky?

- a) dokud ji celou nepřečtu
- b) kolik musím
- c) žádný

Povídáš si o tom, co čteš?

- a) s rodiči
- b) s kamarády
- c) s učiteli
- d) s někým jiným

Kde sis nejraději čteš?

- a) doma
- b) v knihovně
- c) ve škole
- d) v parku, venku

Kdy si najdeš čas na knížku?

- a) ráno
- b) večer
- c) ve škole o přestávkách
- d) v autobusu, ve vlaku

Kdo tě k četbě inspiruje?

- a) rodina

- b) škola= povinná četba
- c) kamarádi
- d) film
- e) sám(a) si vybírám

Máte ve svém městě knihovnu?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Navštěvuješ ji často?

- a) často
- b) někdy tam zajdu
- c) nikdy jsem tam nebyl(a)

Je zapojená tvoje škola do spolupráce s nejbližší knihovnou?

- a) je zapojena do knihovního projektu
- b) ne není
- c) nejsem jsi jist(á)

Je tvoje škola zapojená do dalších projektů se zaměřením na čtení?

- a) ano (doplň)
- b) ne
- c) nevím

Znáš nějaké projekty, které rozvíjejí čtenářství?

- a) ano (doplň)
- b) ne, žádný neznám

Vyhodnocení dotazníků

otázka	možnosti výběru odpovědí	odpovědi ZŠ 8	odpovědi ZŠ 9	odpovědi tercie	odpovědi kvarta	ZŠ %	Gym%	celkem %
kdy jsi naposled četl knihu ?	včera	11	8	14	19	34	62	48
	před týdnem	9	8	7	1	30	15	23
	před měsícem	6	8	5	4	25	17	21
	bude to rok	2	4	2	1	11	6	8
Jaká to byla kniha ?	doplň název	13	16	20	12	52	60	56
	nečtu vůbec	1	1	1	1	4	4	4
	detektivka	4	5	6	2	16	15	16
	fantasy	10	6	1	10	29	21	25
Kdy jsi naposled četl(a) noviny, časopisy?	včera	12	6	9	8	32	32	32
	před týdnem	8	9	2	11	30	25	28
	před měsícem	5	7	5	3	21	15	18
	bude to rok	3	6	3	3	16	11	14
Jak často čteš?	každý den	3	2	6	6	9	23	16
	několikrát do týdne	10	6	10	7	29	32	30
	několikrát do měsíce	8	12	6	6	36	23	29
	jen když musím (doporučená četba)	7	7	5	5	25	19	22
Co čteš nejraději?	nečtu vůbec, nebaví mě to	0	1	1	2	2	6	4
	noviny	1	2	2	5	5	13	9
	divčí časopisy	2	2	6	1	7	13	10
	sportovní časopisy	3	6	3	3	16	11	14
	doporučenou četbu (ze školy)	0	1	3	0	2	6	4
	komiksy	1	1	0	0	4	0	2
	elektronické texty	6	1	0	1	13	2	7
	knížky, které si vyberu	15	15	15	15	54	57	55
Tvůj oblíbený žánr literatury?	nečtu vůbec	0	0	2	0	0	4	2
	detektivky	7	5	3	5	21	15	18
	fantasy a dobrodružné knihy	17	14	16	17	55	62	59
	romantické knihy	5	8	1	1	23	4	14
	pohádky	0	1	1	1	2	4	3
	poezie	0	0	1	1	0	4	2

otázka	možnosti výběru odpovědí	odpovědi ZŠ 8	odpovědi ZŠ 9	odpovědi tercie	odpovědi kvarta	ZŠ %	Gym%	celkem %
Proč čteš	baví mě to	16	15	18	17	55	66	61
	kvůli škole, povinná četba	7	6	5	5	23	19	21
	kvůli novým informacím	5	7	5	8	21	25	23
Podle čeho si vybíráš knihu?	podle obsahu	11	11	9	5	39	26	33
	podle recenzí	12	15	15	15	48	57	52
	podle kamarádů	5	2	4	5	13	17	15
	podle ceny	0	0	0	0	0	0	0
	podle počtu ilustrací	0	0	0	0	0	0	0
Už sis někdy koupil knihu sám(a)	ano, mám už několik vlastních knížek	14	14	15	18	50	62	56
	ne, všechny jsem dostal (a)	12	13	13	6	45	36	40
	nemám vlastní knížky	2	1	0	1	5	2	4
Kolik času strávíš u knížky?	dokud ji celou nepřečtu	13	11	17	15	43	60	51
	kolik musím	13	14	7	9	48	30	39
	žádný	2	3	5	1	9	11	10
Povídáš si o tom co čteš?	s rodiči	7	6	7	4	23	21	22
	s kamarády	14	11	13	15	45	53	49
	s učiteli	1	1	4	1	4	9	6
	s někým jiným	6	10	4	5	29	17	23
Kde si nejraději čteš?	doma	28	22	23	23	89	87	88
	v knihovně	0	1	0	1	2	2	2
	ve škole	0	3	0	0	5	0	3
	v parku, venku	0	2	5	1	4	11	7
Kdy si najdeš čas na knížku?	ráno	1	0	1	1	2	4	3
	večer	25	26	22	23	91	85	88
	ve škole o přestávkách	1	2	2	0	5	4	5
	v autobusu, ve vlaku	1	0	3	1	2	8	5
Kdo Tě k četbě inspiruje?	rodina	6	2	5	0	14	9	12
	škola = povinná škola	6	3	6	3	16	17	17
	kamarádi	0	2	1	1	4	4	4
	film	4	3	1	5	13	11	12
	sám(a) si vybírám	12	18	15	16	54	58	56

otázka	možnosti výběru odpovědí	odpovědi ZŠ 8	odpovědi ZŠ 9	odpovědi tercie	odpovědi kvarta	ZŠ %	Gym%	celkem %
Máte ve městě knihovnu?	ano	28	27	25	23	98	91	94
	ne	0	1	3	2	2	9	6
	nevím	0	0	0	0	0	0	0
Navštěvuješ ji často?	často	0	2	2	3	4	9	6
	někdy tam zajdu	25	14	25	20	70	85	77
	nikdy jsem tam nebyl(a)	3	12	1	2	27	6	17
Je zapojená tvoje škola do spolupráce s nejbližší knihovnou?	je zapojena do knihovního projektu	5	4	15	7	16	42	28
	ne není	1	0	5	4	2	17	9
	nejsem si jist(á)	22	24	8	14	82	42	62
Je tvoje škola zapojená do dalších projektů se zaměřením na čtení?	ano (doplň)	13	8	14	4	38	34	36
	ne	0	0	2	3	0	9	5
	nevím	15	20	12	18	63	57	60
Znáš nějaké projekty, které rozvíjí čtenářství?	ano (doplň)	11	7	13	11	32	45	39
	ne, žádný neznám	17	21	15	14	68	55	61